

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ШЭКИОГЪУМ и 10-р — МИЛИЦИЕМ И МАФ

**Адыгэ Республикэм хэгъэгу
кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ
иветеранхэу ыкIи илофышIэхэу
лътэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!**

Шъуисэнэхъат екхыгъэ мэфэкIым — милицием и Мафэ фэиI гуфэбэныгъэ хэлъэу тышъуфэгъушIо!

Республикэм щыпсэхэрэм лътэныгъэ-ишо афаишIы урысые милицием иIэпIэсэныгъэ ыкIи илIыблэнагъэ, хэгъэгум ыкIи цIыфхэм къулыкъу афэхьыгъэным ихэбзэ шIагъохэу хэгъэгу кIоцI Иофхэм яорганхэм ащылажъэхэрэм ялIэужьыбэм лъапсэ зыфаишIыгъэм. Законностымрэ правопорядкэмрэ къэишIогъэгъунэх, цIыфхэм ящынэгъончъагъэ, яфитыныгъэ ыкIи яфедэхэр къэишIоухъумэх, терроризмэмрэ экстремизмэмрэ ишъуапэуцужьы. Республикэм правопорядкэмкIэ иорганхэм ятарихъ макIэп лIыхъужь нэкIубгъоу хэтыр.

Иофэу жъугъэцакIэрэм IэпIэсэныгъэ ин ищыкIагъ, щынэгъуабэм япхыгъэу ар щыт. Милицием илофышIэ анахъ дэгъухэм якъулыкъу пшъэрлIэ еIолIэнчъэу агъэцакIэ, чIыпIэ «плъырхэм» джащ фэдэу къатефэрэр зэкIэ ащызэшIуахы.

Непэ Адыгэ Республикэм и МВД илофышIэхэм, джащ фэдэу урысые милицием апашхэбэ пшъэдэжIыжъ ин зыхэлъ пшъэрлIыбэ ит, ахэм ащыщых цIыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэхэмрэ къэухъумэгъэнхэр, къолъхэбэ тын-Iыхыным теубытагъэ хэлъэу пэуцужьыгъэныр, гъогухэр щынэгъончъэу щытынхэм лъыплгъэнхэр ыкIи нэмыкIхэр. Хэбзэ-укъоныгъэхэм, анахъэу ныбжыкIэхэм ашIы-хэрэм, ащытыухъумэнхэм кIэу щыт екIолIа-кIэхэр ищыкIагъэх. Непэ анахъ мэхъанэшхо зилэхэм зыкIэ ащыщ милицием исатырхэр кадрэхэмкIэ гъэпытэгъэнхэр, зугъанIэ къэзы-тырэ ИофышIэ ныбжыкIэхэр нахъыбэу ахэм ахэгъэхъэгъэнхэр.

МВД-м зэкIэ Иоф цызышIэхэрэм ыкIи иветеранхэм тафэлъаIо псауныгъэ пытэ яIэнэу, сэнэхъатэу хахыгъэм гъэхъэгъаIэхэр щашIынхэу!

ТапэкIи законмрэ правопорядкэмрэ цыхъэшIэгъоу къызэрэшъуухъумэщитхэм техъы-рэхъышэрэп!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо
Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу
САПЫЙ Вячеслав

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественно-политикэ ИофшIэным чанэу зэрэхэлажъэрэм, парламентаризмэм ихэхъоныгъэ ылъэныкъокIэ гъэхъагъэу илэхэм, илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фырилэу Иоф зэришIэрэм ыкIи къызыхъугъэр илъэс 60 зэрэхъурэм афэиI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тамыгъэу «Закон. ПшъэрлIэ. Цыфыгъ» зыфиIорэр Войков Анатолий Николай ыкъом, Адыгэ Республикэм и Парламент иятIонэрэ зэлугъэкIэгъу идепутат, ООО-у «Ресурс Агробизнес» зыфиIорэм идиректор фэгъэ-шъошэгъэнэу.

Ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ

**АР-м и Президентэу
Тхъаклушынэ Аслъан
Мыекъяупэ щашIырэ
объектхэу мы илъэ-
сым атын фаехэр
тыгъуасэ зэригъэлъэ-
гъугъэх. МакIэу зылъэгъурэ ыкIи
кIэлэцIыкIу хъафизэхэм апае агъэ-
псыгъэ еджэпIэ-интернатыр ары
Тхъаклушынэ Аслъан апэ зэкIолIа-
гъэр. Ащ игъусагъэх АР-м и Пре-
мьер-министрэу Къумпыл Мурат,
АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэм-
рэкIэ иминистрэу Беданыкъо Рэ-
мзан, нэмыкIхэри.**

Тхъаклушынэ Аслъан еджэпIэ-интернатым ишIын зырагъэжъагъэм къыщегъэжъагъэу ыналэ тет. Мыщ ишIын сомэ миллиони 143-рэ тефэ. Ащ шыщэу сомэ миллиони 100-р федеральнэ гупчэм, сомэ миллион 43-р республикэ бюджетым къатIупшы. Президентым объектym ишIын зэрэклорэм зыщигъэгъозагъэти, ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ.

Нэужым цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ АР-м и Уполномоченнэу Анатолий Осокиным Тхъаклушынэ Аслъан Iукагъ, бгъуитIур Иофыгъо зэфэшъхъафхэм атегушыIагъэх.

Урысыем иполитическэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ шъолъыр къутамэ игъэцэкIэко комитет исекретарэу Iэшэ Мухъамэдрэ ащ игуадзэу Александр Лузинымрэ зэлукIэгъу адыриIагъ. Зыгъэгумэ-кIырэ Иофыгъохэм Тхъаклушынэ Аслъан акIэупчIагъ.

Ащ иуж Президентым футболлист ныбжыкIэхэр зыщагъэхъа-зырэр чIыпIэ гупчэм истадион зэ-рагъэпсыгъэр зэригъэлъэгъугъ. Джащ фэдэу япсауныгъэ зыщагъэ-пытэшт спорт гупчэу «Мыекъяупэ» зыфиIорэм ишIын зынэсыгъэм зыщигъэгъозагъ. Гупчэм иста-

дион, ибассейн ыкIи нэмыкIэу ащ хэтхэр зэригъэлъэгъугъэх.

— Мы илъэсым атынэу щыт объектхэм лъэшэу тыналэ атет, — къылауагъ Тхъаклушынэ Аслъан. — Непэ слъэгъугъэм сигъэрэзагъ. ЗэкIэми пшъэрлIэу ялагъэр агъэцкIагъ. Спортым ылъэныкъокIэ сэнаушыгъэ зыхэлъ сабийхэм та-дэлэпыIэн фай. Ахэм гъэхъэгъэ-шIухэр къагъэлъэгъоным пае ренэу тыналэ атедгъэтышт.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихы-гъэх.

Парламент едэлунхэр

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм предпринимательствэмрэ туризмэмрэ яхэхъоныгъэкIэ икомитет «Предпринимательствэ цы-

кIумрэ гурытымрэ яхэхъоныгъэ экономикэм зыкIэIэтынымкIэ лъапсэу щыт» зыфиIорэ темэмкIэ парламент едэлунхэу 2009-рэ илъэсым шэклогъум и 12-м сыхъатыр 10.00-м зэхихэнэу цытыгъэр шэклогъум и 17-м сыхъатыр 10.00-м ахыжыбы.

Республикэм ипсэольэшлэпхэм

ЕГЪЭДЖЭНЫМ ЛЪЭПСЭШІУ ФЭШІЫГЪЭНЫМ ПЫЛЪЫХ

Адыгэ Республикэм къы-
хъашт 2010-рэ илъэсымкІэ
иреспубликэ бюджет ипрокект
къызэрэдылтыгъэрэмкІэ, финанс
кризисым ыпкк къикІэу ащ
къыхэкІырэ инвестициехэр
псэольэшлэным хагъэханхэ
алъэкІыштэп. Ау тапэрэ илъэс-
хэм ащ фэдагъэп. Адыгэ Рес-
публикэм и Президент ыкІи
министрэхэм я Кабинет яшІуа-
гъэкІэ республикэм щагъэпсы
ашІоигъо объектхэр федераль-
нэ программэхэм ахагъахъщ-
тыгъэх. Джащ фэдэу федераль-
нэ программэу «Урысыем и
Къыбл» зыфиорэм хагъэу-
цогъагъ хъафизэ ыкІи дзеу
зылгъэурэ кІэлэцІыкІухэм
апае еджэплэ-интернат квалэу
Мыекъуапэ щыгъэпсыгъэныр.
**Мы псэуалъэм ишІын ежъ
ышхъэкІэ лъэплъэ ыкІи
ренэу игъэцэкІэн зэрэкІор-
эм зыщегъэгъуазэ АР-м и
Президентэу ТхыакІушынэ
Аслъан. Премьер-министр-
эу КъумпІыл Муратэ гъо-
гъуыпшІ пчъагъэрэ объек-
тым шылагъ, ІофшІэнхэр
ыгъэпсынкІагъэх. Ар кІэлэ-
цІыкІу 51-рэ шыгыгъэныным
тегъэпсыхъагъ. Мыщ джъым
къышІогъэн фае объект горэ
федеральнэ программэм зыха-
гъэуцокІэ ащ ишІын пэлухъашт
мылкъум шыщ Іахъ республи-
кэ бюджетым къышІыдэлъы-
тэгъэн фаеу шапхъэхэм зэра-
гъэнафэрэр.**

Адыгэ Республикэм финанс-
хэмкІэ и Министерствэ зехи-
щэгъэ конкурсым текІоныгъэр
къышІыдихи, еджэплэ-интерна-
тым ишІынкІэ заказыр фа-
гъэзэгъагъ ООО-у «КІуаеи».
Ащ дашІыгъэ зэзэгъыныгъэм
къыдилытэгъыгъэ проект-
сметэ тхылъхэм агъэнэфэрэ
мылкъур ыІэ къыригъахъэзэ,
псэуалъэр ипалъэм ехъулэу
ытынэу.

**Чъэпыогъум и 15-м
Дмитрий Медведевым
наукэмкІэ, технологие-
хэмкІэ ыкІи гъэсэныгъэм-
кІэ СоветыкІэу зэхачъ-
жыгъэм иапэрэ зэхэ-
сыгъо Кремлым щызэхич-
цэгъагъ. Хэгъэгум гурыт
гъэсэныгъэм хэхъоныгъэ
щегъэшІыгъэным
ехъылгъэ Іофыгъохэм
щатегушы Іагъэх.
ШІуагъэ къэзытырэ лъэ-
ныкІохэм шыІэныгъэм
зыкышІыгъэуагъагъэхэм
ягугъу къышІызэ,
хигъэунэфыкІыгъ
тапэкІэ дистанцион-
нэ технологиехэм ыкІи
ежъ-ежъырэу еджэнхэ
алъэкІынуу гъэпсыгъэным
хэхъоныгъэ ягъэшІыгъэн
зэрэфаер.**

Тыгъуасэ, шэклогъум и 9-м,
мы объектым тышІылагъ псэо-
лъэшлэныр зэрэщызэхъагъэм
зыщыдгъэгъуазэ тшІоигъоу.
Объектым ишагу зтегъэпсы-
хъажыгъэным епхыгъэ Іоф-
шІэнхэмкІэ прорабэу Нико-
лай Шуба къытфиІотагъэ-
хэм зафэдгъэзэным къыпэ-
кІэ пчъэгъэ заулэ дгъэфедэшт.

Проект-сметэ тхылъхэм
зэрагъэнафэрэмкІэ, еджэплэ-
интернатхэр сомэ миллиони
143-м телъытагъ. Ащ ишІын
2008-рэ илъэсым мэкъуогъум
рагъажы, илъэсныкІокІэ ООО-у
«КІуаеи» Іут псэольэшІхэм
сомэ миллион 91-рэ аІэ къы-
рагъэхъагъ. Тызыхэт илъэ-
сым экІэмкІи псэольэшІхэм
аІэ къырагъэхъан фаеу агъэнэ-
фагъэр сомэ миллион 52-рэ.
Ащ шыщэу миллион 30,1-р фе-
деральнэм, миллион 20,9-р рес-
публикэ бюджетым къахэ-
кІынэу щыт. Тызыхэт илъэсым
пыкІыгъэ пІалъэм къыкІоцІ
федеральнэ бюджетым сомэ
миллион 25,1-рэ къафитІу-
пщыгъ. Чъэпыогъум и 20-м
ехъулэу зэрэщытыгъэмкІэ,
экІэмкІи псэольэшІхэм сомэ
миллиони 114, 6-рэ Іэпэ-цыпэ
аІэ къырагъэхъагъ.

ЗэрэтлэгъугъэмкІэ ыкІи
Николай Шуба къызэрэтфиІо-
тагъэмкІэ, псэольэшхэм ыпкк
ашІыгъах, ышхъэ тыралъ-
хъагъ, ыкІоцІ штукатуркэ
ашІыгъ, коммуникације пстэури
рацэллэгъах, мэфэ благъэ-
хэм ыкІоцІ агъэфабэу аублэ-
ным пае екІолІэрэ трубэхэр
котельнэм джэкІэ гъучІгъа-
жэхэм тызышыІэгъэ мафэм
щыпагъажыгъэх. Джащ
фэдэу Шэуджэн ДРСУ-р суб-
подряд организациеу къыра-
гъэблэгъагъэу, ащ иІофышІэ-
хэм шагуи ыкІи объектым
екІолІэрэ гъогухэм асфальт
атыралъхъэщтыгъ. Шагур
асфальткІэ апкІэгъах, екІолІэрэ
гъогухэм бордюрхэр аІуагъэу-
цагъэхэу, ахэм мыжъуакІэр
атыратакъоштыгъ ыкІи ас-
фальт атыралъхъаным фагъэ-
хъазырщтыгъэх. ЛъэсырыкІо
гъогухэр зышІышт подряд
организациеу гори рагъэблэ-
гъагъ.

Егъэджэн системэр лъэхъаным диштэу гъэпсыгъэным Урысые Федерацием и Президиент инэу ыналэ тырегъэты. Ащ ишыхъат Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэІукІэ фигъэхыгъэ Тхылъым ащ мэхъанэ гъэнэфагъэ зэрэщыригъэуытыгъэр. Егъэджэн системэр нахъышІу шІыгъэным ехъылгъэ лъэныкІо шхъаІитф ащ къышІыгъэнэфагъ. «Профессиональнэ кадрэхэм ялгъужыкІэ гъэпсыгъэным пае мэхъанэ шхъаІэ зэтыгъэн фаер Урысыем гъэсэныгъэмкІэ исистемэ къэлэтыжыгъэныр ары» къышІо ащ. Джащ фэдэу а Тхылъым щыхигъэунэфыкІыгъ егъэджэнымкІэ Урысыем тапэкІэ пэрытныгъэр ылыгъыгъэмэ, джы а лъэныкІомкІэ къызэрэІыхыгъэр.

— Фундаментым къышІы-
ублагъэу, экІэ зэхэуытыгъэ
псэольэшІ ІофшІэнхэр тiorга-
низацие иІофышІэхэм агъэ-
цакІэх, — еІо Николай Шуба.
— Мары олгъэу зэшІотхын
тлэкІыгъэр зыфэдэр. Псэ-
уалъэм ыпкк хъазыр, ышхъэ
телъ, ыкІоцІ штукатуркэ
тшІыгъэ, фабэм пае ишыкІэгъэ
псэуалъэхэр идгъэуцагъэх.
Шагу лъэныкІомкІэ екІолІэн
фэе коммуникације пстэури
хъазыр. Къэнэжыгъэхэм ащы-
щых пчъэхэм яхэгъэуцон ухы-
жыгъэныр, чІыплэ заулэмэ
джэхашъом плиткэр ащидзэ-
жыгъэныр, нэмыкІ шпаклев-
кэ, гъэлэн ІофшІэн цІыкІу-

фэм Шэуджэн ДРСУ-м игъо-
гушІхэм еджэплэ-интернатым
ишагу кІоцІ асфальтыр ты-
ралъхъагъахэу, ІофшІэныр
етІупщыгъэу лъагъэкІуатэ-
щтыгъ нэмыкІ чІыплэхэри
асфальткІэ пкІэгъэнхэм фагъэ-
хъазырзэ. Псэуалъэм ыкІоцІи
ІофшІэнхэр етІупщыгъэу щы-
кІоштыгъэх. Пчъэхэр хагъэу-
цогъыгъэх, санузелхэм плиткэ-
хэр арадзэщтыгъэх, дэпкхэр
агъалэщтыгъэх. Арышъ, прора-
бым къызэриІуагъэм тегъэ-
псыкІыгъэу мы объектхэр
ипалъэм зэратыштыгъ уехъы-
рэхъышъжыныу щытэп.

Егъэджэн системэр лъэхъа-
ным диштэу гъэпсыгъэным

ялгъужыкІэ гъэпсыгъэным пае
мэхъанэ шхъаІэ зэтыгъэн фаер
Урысыем гъэсэныгъэмкІэ иси-
стемэ къэлэтыжыгъэныр ары»,
— къышІо ащ. Джащ фэдэу
а Тхылъым щыхигъэунэфы-
кІыгъ егъэджэнымкІэ Урысы-
ем тапэкІэ пэрытныгъэр ылы-
гыгъэмэ, джы а лъэныкІомкІэ
къызэрэІыхыгъэр.

Чъэпыогъум и 15-м Дмитрий
Медведевым наукэмкІэ, тех-
нологиехэмкІэ ыкІи гъэсэны-
гъэмкІэ СоветыкІэу зэхачъ-
жыгъэм иапэрэ зэхэсыгъо
Кремлым щызэхичцэгъагъ.
Хэгъэгум гурыт гъэсэныгъэм
хэхъоныгъэ щегъэшІыгъэным
ехъылгъэ Іофыгъохэм шате-
гушылагъэх. ШІуагъэ къэзыты-
рэ лъэныкІохэу шыІэныгъэм
зыкышІыгъэуагъагъэхэм
ягугъу къышІызэ, хигъэунэ-
фыкІыгъ тапэкІэ дистанцион-
нэ технологиехэм ыкІи ежъ-
ежъырэу еджэнхэ алъэкІынуу
гъэпсыгъэным хэхъоныгъэ
ягъэшІыгъэн зэрэфаер. ИкІэу-
хым къэІуагъэмэ хъушт Адыгэ
Республикэм ипашІэхэми гъэсэ-
ныгъэм исистемэ лъэпсэшІу
егъэгъотыгъэныр янэплэгъу
зэрэрамыгъэкІырэр. Ащ ишы-
хъат зигугъу къэтшІыгъэ
еджапІэм игъэпсын зэрэкІорэм
ренэу зэрэлышІлэхэрэр. Мары,
мы мэфэ дэдэм еджапІэм игъэ-
псын изытет зэрагъэлыгъэуи
ашІоигъоу, а объектым шыла-
гъэх Президентэу ТхыакІушынэ
Аслъанрэ Премьер-министрэу
КъумпІыл Муратрэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

шъокІухэр. Фабэр псынкІэу
зылгъыдгъэлэскІэ, адрэ къэ-
нэгъэ ІофшІэнхэр пІэлъэ нахъ
кІэкІым тыухыжыныхэ тлэкІы-
шт. Зэхэуытагъэу къэпІон
хъумэ, къыныгъо гори тымІэу
тиІофшІэнхэр лыгъэгъэкІуатэх.
КъызэрэсІошІырэмкІэ, пэры-
оху къытфыкІомкІэу объек-
тыр ипалъэм ехъулэу ттышт.
ТызышыІагъэм ыпэрэ ма-

Урысые Федерацием и Прези-
дент инэу ыналэ тырегъэты.
Ащ ишыхъат Урысые Федера-
цием и Федеральнэ ЗэІукІэ
фигъэхыгъэ Тхылъым ащ мэхъанэ
гъэнэфагъэ зэрэщыри-
гъэуытыгъэр. Егъэджэн сис-
темэр нахъышІу шІыгъэным
ехъылгъэ лъэныкІо шхъаІитф
ащ къышІыгъэнэфагъ. «Профессиональнэ кадрэхэм

ФИНАНС КРИЗИСЫМ ДЭУ ТЫПСЭУНЭУ КЫКЫРЭП

Адыгеир непэ регион заулэу лэжбапкэмкэ чыфэ зыте-мылхэм ащыщ, цыфхэм яшылэкэ-псэукэ зыкызы-рилетырэмкэ республикэм Урысыем апэрэ чыплэр щы-убытыг. Ащ дэгъоу ксэгъ-лягъо мы аужырэ илэсичым кыкклоц республикэм и Правительствэ зэрххэрэ амалхэм ашлуагэкэ регионым хэхьон-ныгъэ ышлэу зэриублагэр, республикэм ибюджети ар щызэхэошлэ.

2007 — 2008-рэ илээсхэм Адыгэ Республикэм ибюджет ифедэхэм ахэхьоу ыублэгъаг. Аужырэ илээситлум кыкклоц фэдэ 1,9-кэ ащ зыкылетыг. 2006-рэ илээсхэм сомэ милли-арди 5,7-рэ Адыгэ Республи-кэм ибюджет хахьоу илагъэм, 2008-рэ илээсхэм сомэ милли-арди 10,8-рэ ащ кыхьаг. Рес-публикэм ежэ ихахьохэм фэдэ 1,8-кэ зыкылетыг. 2006-рэ илээсхэм сомэ миллиарди 2,3-рэ ар хуштыгъэм, 2008-рэ илээсхэм сомэ миллиарди 4,1-м нэсыг. Мы илээсхэм иапэрэ клэлэныкыу гъэхьа-гъэхэр ашыгъэх: республикэ бюджетыр хьарджхэмкэ сомэ миллиарди 4-рэ миллион 606,2-кэ агъэцклагъ, илээс-планым ипроцент 42-рэ ар мэхьу. Хахьоу сомэ миллиарди 4-рэ миллион 623-рэ илагъ, илээс-планым ипроцент 50 ар мэхьу. Хьарджхэм анахьы сомэ мил-лион 16,8-кэ нахьыбэу фэдэхэр кьалэкхьагъэх.

— Илээсхэм пыкыгъэ мэзи-пшым кыкклоц сомэ милли-арди 2-рэ миллиони 175,2-рэ хьурэ хэбзэлахь ыкли мыхэбзэлахь фэдэхэр республикэ бюд-жетым кыхьагъэх. Блэкыгъэ илээсхэм джащ фэдэ илэхьан егъэпшагъэм, ар проценти 114-рэ мэхьу. Чыпыогъу мазэм кыкклоц фэдэу сомэ миллион 265,6-рэ кытлэкхьагъ. Клэлэцыкыу хьафизэхэр ыкли дэу зылэгъурэ клэлэцыкыу хэр зыщырагъэджэштхэ еджаплэм ишлын пае сомэ миллиони 5, поселкэу Краснооктябрьскмрэ поселкэу Каменноостскмрэ апхыраштыт газрыкыуаплэм пае сомэ миллион 65-рэ, участ-кэу «Гъозырыплэ — Лэгъо-Накь» зыфиорэм электролинии щыгъэпсыгъэным пае сомэ миллион 35-рэ кыхьагъэкынэу щыт, — хигъэунэфыкыгъ Адыгэ Республикэм финан-схэмкэ иминистрэу Долэ Долэт-бий.

Ау кризисым Адыгеими щыухьагъэп. Кризисым ыпкь кыкылу бюджетхэм хахьоу ялэм кыкыличыгъ, ащ епхыгъэу бюджет процессми, бюджет планированими зэхьокыны-гъэхэр афэшлыгъэн фаеу хьу-гъэ. Республикэ бюджетыр зэщымыкылуныным пае рес-публикэ бюджетэу ыпэкэ аухэсыгъагъэм елгытыгъэм, 2009-рэ илээсхэмкэ республикэ бюджетым ихьарджхэм сомэ миллион 500-кэ кьащагъэ-клагъ. Хьарджхэм кьазэраш-клагъэр анахьэу зылылэсыгъэ-хэр кьэралыгъо хабзэм иорган-хэм яппарат иыгъын, кьа-фэфорышлэрэ бюджет учрежде-ниехэм хьарджэу ашыхэрэр, гухэлэ гъэнэфагъэхэм атегъэп-сыхьэгъэ программэхэм кы-далыгъэрэ ифотхьабзэхэр арых,

Тхьаклушынэ Аслъан.

инвестиционнэ хьардж заулэм, хьардж пшэрылхэм мылху кьафатлупшыштэп.

— Бюджет пшэрылхэр нахьышлэу гъэцкэгъэхэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Рес-публикэм и Президент и Рез-ерв фонд зэфашлыгъыгъ,

Илээсхэм пыкыгъэ мэзи-пшым кыкклоц сомэ мил-лиарди 2-рэ миллиони 175,2-рэ хьурэ хэбзэлахь ыкли мыхэбзэлахь фэдэхэр республикэ бюджетым кыхьа-гъэх. Блэкыгъэ илээсхэм джащ фэдэ илэхьан егъэ-пшагъэм, ар проценти 114-рэ мэхьу.

псэолэклэхэм мылху ыкли инвестициехэу ахалхьаштхэм, псэолэшлынымкэ проек-сметнэ документацие, Изын кызытырэ документациехэр зымылэхэм мылху кьафа-тлупшыштым кьащагъэклэгъ, республикэ бюджетым имыль-кубэ зыпэлухьэрэ объектхэр ахэм ахагъэкыгъэх. Зигъэпсын псынклэу аухышт объектхэм мылху щыц афатлупшыгъ. Джащ фэдэу 2009-рэ илээ-сымкэ республикэ инвестици-оннэ программэмкэ, 2004 — 2009-рэ илээсхэмкэ Адыгэ Республикэм экономикэ, соци-альнэ хэхьонныгъэ зэрхыштыт программэмкэ, республикэ гьогухэм яшынклэ хьарджхэм кьащагъэклэгъ, — ылауагъ рес-публикэм ипашэу Тхьаклушынэ Аслъан.

Мыгъэрэ финанс илээсыр Адыгеимкэ финанс кризисым нахь маклэу зэрар кыхьыным иамалхэм зычалыгъыгъэ лэхьанэу хьугъэ, непэ джыри ащ фэдэ амалхэм алэхьух. Ифхэм язытет хьугъэм еп-хыгъэу Адыгеим ихабзэ иор-ганхэм бюджет мылхур эконо-мие шыгъэным, хьарджхэм гъунэ алыфьгъэным атегъэп-сыхьэгъэ ифотхьабзэхэр псын-клэу зэрахьанхэ фаеу хьугъэ.

Гъэхьагъэу шылэхэм ямы-лыгыгъэу, хабзэм ыгушгъэфы-рэп республикэм кьэклоцт илээ-хэм бюджет политикэу пхыри-щыштым экономии пхьашэр кьазэрэщыдалыгъэшттыр. Ащ епхыгъэу Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан гъэцкэгъэклэ органхэм апашхьэ пшэрылэ ригъэу-цауагъ экономикэм зыпкыты-ныгъэ хэлъыным, республикэ бюджетыр зэдиштэным аклуа-члэ рахьыллэнэу.

Дотации кызыратырэ субъектым мыль-ку нахьыбэу кызырэлэкхьаштыр, кризи-сым илэхьан бюджетым фэдэу кыхьэрэм хэхьоннымкэ кьэклопаклэхэр кьэгъотыгъэнхэр, социальнэ, бюджет пшэрылхэр зэкэ агъэцкэгъэхэ, хьарджхэм гъунэ алыфьгъэ-ныр Адыгеим и Правительствэ ыпашхьэ ит юфыгъошхохэм ащыщых. Къэлогъэн фае Адыгеим и Правительство гъэхьагъэ хэлъэу ахэр зэригъэцкэгъэхэрэ.

Регионым ипашэ кы-зэриуагъэмкэ, федераль-нэ бюджетым кыхьэ-кыштыт мылхур сомэ миллион 500-кэ нахь мэкэшт.

— Ащ епхыгъэу рес-публикэм и Правитель-ствэ пшэрылэ кыфэу-цугъ цыфхэм апашхьэ шаш-тэгъэ социальнэ пшэрылхэр гъэцкэгъэхьанхэм пае амал-хэм алыхьунэу, кьэралыгъо аппаратым иыгъын пэуагъэ-хьэрэ хьарджхэм кьазэраш-гъэклэшттыри ащ кыхьыубытэу, — хигъэунэфыкыгъ регионым ипашэ.

Ащ фэдэ еклэпаклэхэр кы-

Къумпыл Мурат.

иэкономикэрэ зэхьокыныгъэ зэ-рафэхьурэм елгытыгъэу бюд-жет хьарджхэм зэхьокы-ныгъэ зэрафашлыштым телы-тэгъэ шапхьэхэр.

— Республикэ бюджетым фэдэу кыхьаштыр агъэнафэ зыхьуклэ, 2010-рэ илээсымкэ, 2011-рэ, 2012-рэ илээсхэм яп-лан палэкэ Адыгэ Респу-бликэм социальнэ-экономикэ хэхьонныгъэу ышлын ылгэ-кыштыгъэмкэ прогнозхэм, уасэ-хэм зэрахьахьорэм ииндекс зэхьокыныгъэу афэхьуштыгъ, бюджет системэм хэбзэлахь-хэр ыкли шлок зымылэ нэмык тынхэр кызырэхьаштыгъ, 2009-рэ илээсхэм икэуухьэмкэ фэдэу кьалыкынэу зэхьэрэм кьапкырыкыштыгъ, — кы-луагъ Д. Долэм.

Адыгэ Республикэм финан-схэмкэ иминистрэ Адыгэ Рес-публикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм икомитет изэхэ-

2010-рэ илээсымкэ зэхьугъогъэ бюджетым хахьоу сомэ миллиарди 9-м ехьу илэшт. 2010-рэ илээсымкэ республикэ бюджетым фэдэу сомэ мил-лиарди 7-рэ миллиони 188-рэ кыхьанэу мэгъгъэх. 2010-рэ илээсхэм проценти 9-кэ фэдэхэм кьах-хьошт.

гъэнхэр, цыфхэм апашхьэу щаштэгъэ пшэрылхэр икыоу гъэцкэгъэхьанхэр, предприни-мательствэм, мэкъу-мэщым, цыфхэм ифшлэпэхэр зыгъэ-гъотырэ лэныкыом кьэра-лыгъо лэпылэгъу ягъэгъоты-гъэныр ары, — хигъэунэфы-кыгъ Долэ Долэтбий.

Министрэм кызыриуагъэм-кэ, нахьышлэу ушыгъыным зэрэфаем нэмыкэу бюджет политикэм кыштыдэлгытэгъэн фае федеральнэ гупчэм рес-публикэм финанс лэпылэгъоу кырытыштым кызырэхьык-лыгъыгъ. Ащ епхыгъэу 2010-рэ илээсымкэ, 2011-рэ, 2012-рэ илээсхэм яплан палэкэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ипроект кыштыда-лыгъагъ республикэ бюджет-ым хахьоу илэмрэ Адыгеим

сыгъоу бэмышлэу шылагъэм зэрэщыгъэунэфыкыгъэмкэ, 2010-рэ илээсымкэ зэхьугъо-егъэ бюджетым хахьоу сомэ миллиарди 9-м ехьу илэшт. 2010-рэ илээсымкэ республикэ бюджетым фэдэу сомэ милли-арди 7-рэ миллиони 188-рэ кы-хьанэу мэгъгъэх. 2010-рэ илээ-сым проценти 9-кэ фэдэхэм кьахьошт.

— 2010-рэ илээсымкэ рес-публикэ бюджетым идефицит сомэ миллион 370-рэ е респу-бликэ бюджетым ихахьохэм япроцент 12,8-рэ ар хьунэу, 2011-рэ илээсымкэ республикэ бюджетым идефицит сомэ миллион 318-рэ (проценти 10), 2012-рэ илээсымкэ — сомэ миллион 273-рэ (проценти 8) хьунэу кырадзэ. Урысые Фе-дерацием и Бюджет кодекс ия

92.1-рэ статья ишапхьэхэм ар адештэ, — кьафизэхьыгъ Юфыр Адыгэ Республикэм финансхэмкэ иминистрэ.

Адыгэ Республикэм ирес-публикэ бюджет идефицит дэгъэзыжыгъэнымкэ кьэ-кыуаплэу щылэхэр чыфэт орга-низациехэм ябюджет чыфэхэу 2010 — 2012-рэ илээсхэм кьахьыштыгъ, Адыгэ Респу-бликэм мэкъу-мэщымкэ и Ми-нистерствэ мэкъу-мэщым гьо-мылапхьэхэр кыштызыхьы-жыкхьэрэм бюджет чыфэу ари-тыгъагъэхэм 2010-рэ илээсхэм кызырарагъэгъэзэжыштыгъ ары.

Адыгэ Республикэм и Уплэ-кыу-лыгътэклэ палатэ специа-листхэм игъоу зэралэгъурэм-кэ, бюджетым идефицит про-цент 14,8-м нэгъэсыгъэмэ хьушт. Организациехэм мыль-коу ыкли хахьоу ялэхэм цыф-хэм яфедэхэм хэбзэлахьэу аты-ралхьэрэм ишлуагъэкэ ар дэгъэзыжыгъэ хьушт.

— Непэ федеральнэ гупчэм кытфегъэпытэ республикэ бюджетым изэхэгъэуцонкэ экономии пхьашэм тырыгъозэ-нэу. Кризисым илэхьан соци-альнэ пшэрылхэм ягъэцкэгъэн анахьэу ткыуагъэ етхьыллэн, псынклэу зышлын аухышт псэ-уалэхьэр ттынхэ фае, — кы-щылуагъ Къумпыл Мурат Адыгэ Республикэм и Кьэра-лыгъо Совет — Хасэм икоми-тет зегъэушъомбгъугъэ зэхэ-сыгъоу илагъэм.

Адыгэ Республикэм и Кьэ-ралыгъо Совет — Хасэм иде-путатхэм проектхэм иапэрэ хэплэгъыкыгъэ гъэтэрэзыжы-хэр фашыгъэх. Республикэ бюджетым ифедэхэм сомэ миллиони 177-кэ кьахьонэу, сомэ миллион 56-кэ дефици-тым хэхьонэу ыкли сомэ мил-лион 420-м ар ехьунэу кьа-лыгъэ.

2010-рэ илээсымкэ респу-бликэ бюджетым сомэ милли-он 7557,6-рэ, 2011-рэ илээсым-кэ — сомэ миллиарди 7-рэ миллион 809,8-рэ, 2012-рэ илээсымкэ — сомэ милли-арди 8-рэ миллиони 3,5-рэ хьар-джхэр ышлынэу рахьухьэ.

— Хьарджхэм кьащыагъа-кэклэ, сыдыгъуи зэхэошлэ. Ау бюджет мылхур экономии мышыгъэ хьуштэп, шылэны-гъэмкэ ар ишыкэгъэ дэдэу щыт. Джьдэдэм хабзэм ипшгъэ-рылэ шхьалэр социальнэ зыпкытыныгъэр кызылэты-ригъэныр ары, — кылуагъ Адыгэ Республикэм финан-схэмкэ иминистрэ.

Мы пшэрылхэм изэшло-хынклэ амалэу шылэхэри ащ кьафизэхьыгъэх: республикэ бюджетым ибаланс кызы-тегъэнжыгъэн зэрэфаем имы-закъоу, бюджет мылхурум игъэ-федэнклэ нэмыкэ еклэпаклэхэр кьэгъотыгъэнхэ, кьэралыгъо хьарджхэм нахьыбэу шлуагъэ кьахьыным фытегъэпсыхьэгъэ джырэ амалхэр кызыфэгъэфэ-дэгъэнхэ, программэ планиро-ванием техьэгъэн, бюджет сек-торыр реструктуризации шы-гъэн, бюджет хьарджхэм шлуагъэу кьатырэмкэ монито-ринг зэхэщэгъэн фае.

Елена МАЛЫШЕВА.

АМЫЛЪЭГЪҮРЭР ГУКІЗ ЗЭХАРЕГЪАШІЗ

Дэу зыльгэгъухэрэмрэ дэу зэхэзыхэрэмрэ зышалагъэхэ ыкIи зыщырагъэджэхэрэ еджапIэу Мыекъуапэ дэтым чIэхэр кушылIэу гошчыгъэх. Ахэм ащышхэу ящэнэрэмрэ яплэнэрэмрэ ахэхэрэр хьафизэхэмрэ дэу зыльгэгъухэрэмрэ арых. Зи зымыльгэгъухэрэр Луи Брайль исистемэкIэ рагъаджэх, адрэхэр — педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу Тулоноговым зэхигъуоцогъэ программэу коррекционнэ мэхъанэ зилэр дагъэфедэзэ, еджэпIэ кызэрыкIохэм ачIэхэм афэдэхэу еджэх. Отделением зэкIэмкIи кIэлэцIыкIу 20 чIэс. Мыгъэ апэрэ классым нэбгыритф чIэхъагъ. Ахэм ащышхэу нэбгыритIум альгэгъухэрэп, нэбгырищым дэу альгэгъу. ЕджапIэм иIофышIэу Дзэукъожь Сусанэ пэублэ классхэм ащырегъаджэх. Ащ кызэриIуагъэхэмкIэ, еджэкIо цыкIоу зыхэтхэр якыылкIэ нэмыкI сабыл кызэрыкIохэм зыкIи атекIыхэрэп, ары пакIошъ, зэчый зыхэлъэу кьахэкIырэр макIэп. Дунэ нэфу кызтэхуагъэхэр альгэгъун амал ялэп, шьо пчъагъэу чIыопсыр зэрэбаир афалуатэ, ары анэгу кызэрэклагъэуцорэр. Амалхэр агъотых, дэхагъэри кьагурэлэ, дунайри нахь куоу зэхашIэ. Сэкъатныгъэ зилэ кIэлэцIыкIухэм агу агъэкIодырэп. Псаухэм афэдэу еджэным егугъух, апшгэрэ гъэсэнныгъэ зэрагъэгъотыным кIэхъопсых, гъэхъагъэхэр ашIых, зэнэкъокъухэм ахэлажэх, ахэм теклоныгъэхэр кьащыдахых.

Сусанэ ильэс цIэпIэрэ тIурэ хъугъэ кIэлэгъаджэу Iоф зишIэрэр. ЫпэкIэ еджэпIэ кызэрыкIом Iоф шишIагъ, мыщ ильэсигIу хъугъэу Iут. Зыхэтыгъэхэм афэмьдэхэми, джырэ иеджэкIо цыкIухэм ящIэныгъэ мыпсынIкIэ ежэ игуфэбэныгъэрэ ишIэныгъэхэмрэкIэ нахьышIум фигъэзным пылъ. Джыри Сусанэ анахь ыналэ зытетыр ригъэджэрэ нэбгырэ пэпч нахь пэблагъэ зэрэхуштыр, дунаим идэхагъэ нахь икIоу гукIэ зэрэзыхыригъэшIэштыр ары.

Сусанэ игуапэу зэнэкъокъу зэфэшхьафхэм ахэлэжыгъэ еджэкIо цыкIухэм ягугъу кьешIы. Ахэм ащышхэу Шорэ Руслан тыкъэзыуцухэрэ дунаим ехьылIэгъэ кьэлэ олимпиадэм апэрэ чIыпIэр 2008-рз ильэсым кьышхыгъ. Руслан дэу зыльгэгъухэрэм ащыш, ау дунайр ынэхэмкIэ зэрильгэгъурэм нахь, ыгукIэ нахь дэгъоу зэхешIэ. Ары пстэуми апэ ишынымкIэ кIуачIэ кьезытырэри. Адрэ еджэкIо кызэрыкIохэм ауж зыкыырамыганэу, мы еджапIэм щеджэхэрэр джащ фэдэу «Умницы и умники» зыфиIорэ интеллектуальнэ джэгунэу тикталэ шьзэхэхэрэм хэлажэх ыкIи сэнаушыгъэ ин ахэлъэу зыкышхыгъэлабгъо.

Дзэукъожь Сусанэ егъэджэнымкIэ опыт ин IэкIэлъ, «Отличник народного просвещения» цIэ лъапIэр иI, сэнэхъатэу кьыхихыгъэм нахь лъэгъо псынIкIэ шылыхыоу есагъэп. Джы еджэкIо цыкIоу ригъаджэхэрэ сабыигъо гупсэф зилэхэм бэкIэ зэратегIыхэрэр кьыдилыгътэзэ, иIэпIэ-сэнныгъэ джыри нахь кызэрэзэлIуихыштым пылъ. Сыда пIомэ сэкъатныгъэ зилэ шIэныгъэхэм ямызакъоу психологическэ IэпыIэгъушхуи ищыклагъ. Мыщ фэдэ еджапIэхэм ар егъэджэным гопчын умылэкIынэу ачIэлъ. Жьалымыгъэр тыдэки бэ шыхъугъ, цыфхэм зэдэжыныр зэрэшэнышIур ащыгъушпашъ. Мы кIэлэцIыкIухэм якын Iахэу джыри апэ илгыр зыфэдизыр кьэшIэгъуаеп. Аныбжэ икIоу, нэмыкIэу гъашIэм агу зышылыбээнхэу ыкIи ашхъэ зыщыфэуцужыныхэ фаеу кьыхэфшIт чIыпIабэм кьарыуи, гукIуачи кьахэмьфэмэ кьыракIыштых. А лъэныкIор кьыдилыгътэзэ, Сусанэ иеджэкIо цыкIухэр апсэкIэ зэрипсыхъаштэхэи Iоф дешIэ.

ДЗЫБЭ Саньет.

Сурэтым итыр: Дзэукъожь Сусан.

ПенсиехэмкIэ фондым шьушгэгъэгуаэ ЗЫ ОРГАНЫМ ЫІЭ ИЛЫШТЫХ

Номерхэу 212-ФЗ, 213-ФЗ зытет Федеральнэ законхэу 2009-рз ильэсым бэдзэогъум и 24-м аштагъэхэм зэрагъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу, 2010-рз ильэсым ищылэ мазэ и 1-м кьышчыублагъэу бюджетым емыпхыгъэ кьэралыгъо фондхэм ахагъэхэрэ страховой тынхэр кьэлгытэгъэнхэм ыкIи тыгъэнхэм исистемэ, шIокI зымылэ пенсие страхованияем исистемэ епхыгъэ цыф тельгытэ персонифицированнэ учётыр зэхэщэгъэным ищыкIэгъэ кьэбархэр затыхэрэ уахытэр ыкIи ахэм пIэлъэ зэкIэлгыкIуакIэу ялэр зэхокIых. Социальнэ хэбзэлахэ зыкIыр шымылэжэ мэхъушъ, ащ ычIыпIэкIэ страховой тынхэр бюджетым емыпхыгъэ фондхэм: Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд, шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ фондхэм, социальнэ страхованияемкIэ Фондхэм ахагъахэх.

ПФР-м ыкIи ФОМС-м страховой тынхэр тэрэзэу, икIу фэдизэу ыкIи ипIалъэм ехьулIэу зэралэклагъахэхэрэм иуIлгэкIун епхыгъэ пшгэрылгыр джы ыгъэцэкIэшт УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд. Ащ елгытыгъэу, пенсиехэм япхыгъэ ахышэм «бысым имылэу» зэрэщытыгъэр дэгъэзыжыгъэ мэхъу. ЕСН-р федеральнэ бюджетым зэралэклагъахэхэщыгъэм ыкIи, ащ кьыкIыгъэ, атырагошгъэу зэрэщытыгъэм елгытыгъэмэ, джы страховой тынхэр ПенсиехэмкIэ фондхэм Iэ-кIэхъащтых ыкIи цыфхэм пенсиехэмкIэ асчэтхэм занкIэу арыхэу гъэпсыгъэшт.

Цыфхэм IофшIэн язытыхэрэмкIэ ыкIи ахэр страховатэ зышIыхэрэмкIэ ащ кьыкIырэ мырзущтэу гъэпсыгъэшт. Агъэлажэхэрэм апае мазэу икIыгъэм тельгытэгъэ страховой тынхэу кьалытагъэхэр кьыкIэлгыкIогъэ мазэм ия 15-рз мафэм нахь класэу мыхъугъэу атынхэ фае. Кьалытагъэу, ау и 15-м ехьулIэу амыпгыгъэ страховой тынхэр недоимкIэ алгытэх, ахэр шIокI имылэу кьыгъэгъыгъэнхэ фае

ыкIи кьыхыгъэ мазэм ия 16-рз мафэ кьышчыублагъэу ахэм пеняхэр атэхэхэу еублэ.

ШIокI зымылэ пенсие ыкIи шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ тынхэр 2010-рз ильэсым ищылэ мазэ кьышчыублагъэу ПенсиехэмкIэ фондхэм есчэтхэу Федеральнэ казначействэм иорганхэм кьащызIуихыгъэхэм арагъэхъанхэ фае. Сомэ икIу шIыкIэм тынхэр атэгъэпсыкIыгъэщтых. ШIокI зымылэ пенсие ыкIи шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ страховой тынхэр тыгъэнхэм пае бюджет классификацием тельгытэгъэ кодкIэхэр зэрэгъэпсыгъэхэм ехьылIэгъэ кьэбархэр 2009-рз ильэсым итыгъэгъэзэ мазэ IофшIэпIэ пстэуми алгытэгъэлэсштых.

2010-рз ильэсым страховой тынхэр мы кьыкIэлгыкIохэрэм афэди-зыштых: IофшIэм мазэм кьылэжыгъэм ипроцент 20 УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд, процент 1,1-р — шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ Федеральнэ фондхэм, процент 2-р — шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ чIыпIэ фондхэм алэклагъэхъащтых.

Тарифхэм зэхэуытэгъэ шапхэу ялэр 2009-рз ильэсым зэрэщытыгъэм фэдэу 2010-рз ильэсымкIи кьэнжыкI. Шухъафтыхэр ыкIи нэмыкI тынхэр кьыдалгытэхэзэ, цыфым зэхэуытагъэу кьылэжыгъэм тегъэпсыкIыгъэу страховой тынхэр IофшIэхэр зыгъэлажэхэрэм имылэу кьыхэкIэхэзэ атых. Мыщ джэным цыфыр зыгъэлажэхэрэм страховой тынхэр кьызыхыгъэкIыштыкIу мылкур ильэсым зышIокIы мыхъунэу агъэнэфагъэр сомэ мин 415-рз. Ащ ехьурэ ахышэм пае страховой тынхэр арагъэтыхэрэп.

2010-рз ильэсым ия 1-рз квартал кьышчыублагъэу пенсиехэмкIэ ыкIи шIокI зымылэ медицинэ страхованияемкIэ страховой тынхэу кьалытагъэхэм ыкIи атыгъэхэм яхьылIэгъэ отчетхэр квартал кьэс ПенсиехэмкIэ фондхэм икIыгъэ мазэм кьыкIэлгыкIуагъэм ия

1-рз мафэ нахь класэу мыхъугъэу Iэклагъахэх. Нэбгыри 100-м нэс (2011-рз ильэсым кьышчыублагъэу нэбгырэ 50-м нэс) зыгъэлажэхэрэм отчетхэр святым излектроннэ каналкIэ электроннэ-цифровой кIэтхэжыкIэ яIэу кьытфарагъэхъынхэ фае.

Персонифицированнэ учётым ехьылIэгъэ кьэбархэр 2010-рз ильэсым ПФР-м ильэснымкIэ кьэс зэгъогъу, 2011-рз ильэсым квартал кьэс зэгъогъу кьылагъэлэсынхэ фаеу законом егъэнафэ. Мыщ джэным зышIэ кьышеслогъэ кьэбархэр ПФР-м ичIыпIэ органэу страховой тынхэр зытыхэрэр зышатхыгъэм календарь мазэу икIыгъэм кьыкIэлгыкIогъэ мазэм ия 1-рз мафэ ехьулIэу лгыгъэлэсынхэр ипшгэрылгы.

Цыфхэр зыгъэлажэхэрэм ПенсиехэмкIэ фондхэм ратыгъэ страховой тынхэм яхьылIэгъэ декларациехэу 2009-рз ильэсым тельгытагъэхэр 2010-рз ильэсым игъэтхэпэ и 30-м шIомыкIэу хэбзэлахэ органхэм альагъэлэсэх.

Администрирование пшгэрылгыр зышIуихыгъэ, законодательствэр дэх имылэу зэрагъэцэкIэжырэм ПенсиехэмкIэ фондхэм пхъашэу лыпылэшт. Камеральнэ ыкIи чIыпIэм кIохэзэ, цыфхэр зыгъэлажэхэрэуплэкIу-гъэнхэ шIыкIэр агъэфедэзэ, ПФР-м ичIыпIэ органхэр страховой тынхэр IофшIапIэхэм зэратыхэрэм лыпылэштых. Страховой тынхэр зымытыхэрэм законодательствэм ыгъэнэфэрэ администрированнэ шапхэхэм атэгъэпсыкIыгъэу адзэклоштых.

Номерэу 212-ФЗ зытет Федеральнэ законом ыгъэнэфэрэ шапхэхэр гъэцэкIэжыгъэнхэм ехьылIэгъэупчIэ зилэ IофшIапIэхэм ПенсиехэмкIэ фондхэм ичIыпIэ органхэм зафагъэзэн альэклышт.

ДЭГУМЫКЪО Валентина.
ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ страховой тынхэм
нэцэныгъэ адыхэхэгъэнымкIэ
иотдел иIэшхъэтет.

Шьуналэ тешьудз ДЖЫРИ ЗЭ ШЪУГУ КЪЭТЭГЪЭКIЫЖЫ

Газэу згъэстыгъэр зыфэдизыр кьэ-зылгытэрэ прибор сиунэ итзэ, сьд пае газыпкIэр цыфышхыгъэ тельгытэ шапхэхэм атэгъэпсыкIыгъэу стын фая зыфэпIоштупчIэр Адыгейм щыпсэ-ухэрэм зыфагъэуцужэу кьыхэкIы. Унэхэр гъэфэбэгъэнхэр зыщырагъэ-жыгъэ пIалъэм зэмыжэгъэхэ ащ фэдэ кьэбарыр хэти ищыклагъэп, гъэсты-пIалъэр кIуэбоягъэу гъэфедгъэнымкIэ счэтчыным ишIуагъэу кьаклозэ, сыда кьэлыкIэу цыфым газыпкIэр зы-кIытыштыр?

Унагъом пае агъэфедэрэ газымкIэ негъэ газыпкIэхэр цыфхэмрэ азыфагу илэ зыфыштыкIэхэр егъэIорышIэх УФ-м и Правительство 2008-рз ильэ-сым бэдзэогъум и 21-м номерэу 549-рз зытет унашгъоу ышIыгъэм. А унашгъомкIэ ауэхыгъэ цыфхэм яунэгъо коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм апае газыр алэклэгъэхъэгъэным и Шапхэхэр.

А Шапхэхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, счэтчыным кьызыригъэлэгъуагъэм тегъэпсыкIыгъэу цыфым газэу ыгъэ-федагъэр кьыфалгытэн залгэкIы-штыр мы кьыкIэлгыкIорэ шапхэхэр зыгъэцэкIэхэкIэ ары нылэп: счэтчы-кыр кьызыралгытэхэрэм яамалэу кьэ-ралыгъо регистрэм хэтхэгъэн фае; кьызыралгытэрэ приборым тедзэгъэ пломбэхэр зышымькыуагъэхэу цыгъын-хэ фае; счэтчыным зычэу иуIлгэкIугъо кьэмысыгъэу цыгъын фае. Джащ фэдэхэр гъэцэкIэгъэнхэ фаеу егъэнафэ зышIэ кьэпIогъэ Шапхэхэм яя 21-рз пункт.

Урысые Федерацием шагъэфедэн альэклынэу аштэгъэ прибор пэпч зыгъэуIлгэкIугъэн фэе пIалъэр тех-ническэ регулированиемкIэ ыкIи метрологиемкIэ Федеральнэ агент-

ствэм егъэнафэ. А шапхэр счэтчы-ным кIыгъэу техническэ паспортми итхэгъэн фае. ООО-у «Адыгэрегион-газ» республикэм щыпсэухэрэм агу кьегъэкIыжы зышIэ кьэпIогъэ Шапхэхэм яя 21-рз пункт зэригъэ-нафэрэм тегъэпсыкIыгъэу газэу агъэ-стыгъэр зыфэдизыр кьэзылгытэрэ приборыр ипIалъэм ехьулIэу ягъэу-плэкIугъэныр абонентым ипшгэ-рылгытэу зэрэщытыр. НэмыкIэу кьэ-пIон хъумэ, приборыр кьытыргъэ-хыгъэным ыкIи ягъэуIлгэкIугъэным уасэу илэр ащ ытын фае.

Приборыр зауIлгэкIун фэе пIалъэр икIыгъэ зыхьукIэ, ащ кьыгъэлэгъуа-гъэм тегъэпсыкIыгъэу газыпкIэр кьа-фалгытэрэп, цыфышхыгъэ тельгытэ уасэм тегъэпсыкIыгъэу гъэстыныпхэм ыуасэ арагъэтын фаеу законом егъэ-нафэшъ. Арышъ, ипIалъэм ехьулIэу счэтчыкыр ягъэуIлгэкIугъэныр абонент пэпч инэплэгъу ригъэкIы хушгъэп. Дэгъугъэ абонентым ежэ-ежырэу ип-рибор заригъэуIлгэкIун фэе пIалъэр зэригъэшIэгъагъэмэ. А пIалъэр кьэб-лагъэмэ е кьэсыгъэмэ, ООО-у «Адыг-регионгаз» цыфхэм Iоф адэшIэ-гъэнымкIэ иотдел е тучасткэхэу рай-онхэм ащIэхэм счэтчыным кьыгъэ-лэгъуагъэр ягъэуIлгэкIугъэным ыкIи ауIлгэкIуным пае приборыр кьыты-ргъэхыгъэным фэшI зафэжыгъэз. Ащ ыуж ОАО-у «Адыггаз» е стандар-тизацияемкIэ ыкIи метрологиемкIэ Гуп-чэм счэтчыкыр шьяжыгъэуIлгэкIу.

ЗышIэ кьэпIогъэ Шапхэхэм яя 31-рз пункт мы IофымкIэ газым игъэфедэ-кIохэм апае шэпхэ пхъашэхэр егъэ-нафэх. Гушылэ пае, икIыгъэ мазэм унагъом газэу ыгъэстыгъэр зыфэди-зым ехьылIэгъэ пчъагъэхэр кьыхыгъэ

мазэм ия 10-рз мафэ нахь класэу мы-хъугъэу газ компанием абонентым зылымьыгъэлэсхэкIэ, газэу ыгъэ-стыгъэр зыфэдизыр приборым кьыгъэ-лэгъуагъэм емылгытыгъэу, нэбгы-рэ тельгытэ шапхэхэм атэгъэпсыкIы-гъэу рагъэты. Счэтчыным кьыгъэлэгъуагъэм тегъэпсыкIыгъэу газыпкIэр абонентым ытын фитэу зыхъужырэ счэтчыкыр зауIлгэкIугъэ мафэм ыужырэ мафэр ары нылэп. НэмыкIэу кьэпIон хъумэ, абонентым газ кубо-метрэ пчъагъэу ыгъэстыгъэр зыфэ-дизыр уасэхэр зэригыхэрэ кьванцием итхэгъэхэу арихьылIэн фае.

ТельхэпIэ зэфэшхьафхэм (ко-мандировкэ зэрэщылагъэм, сымэджэ-шым зэрэIэлътым, нэмыкIэхэм) апкь кьыкIэу абонентым газэу ыгъэстыгъэр зыфэдизыр ипIалъэм ехьулIэу аригъэ-лэгъуагъэ ыкIи ыуасэ ытын ымылгэ-кIэу кьыхэкIы. Ащ фэдэу зыхьукIэ, газым ыуасэ икIэрыкIэу кьыфалгы-тэжыным пае абонентым заявление-кIэ зафигъэзэн фае ООО-у «Адыг-регионгаз» цыфхэм Iоф адэшIэ-гъэнымкIэ иотдел е зыщыпсэурэ рай-онным ащылэ газ участкэм.

Арышъ, имыщыкIэгъэ Iоф кьызы-фимыхыжыным, иахышэ кьыгъэнэ-жыным апае абонент пэпч исчэт-чык ыкIи ащ игъусэ паспортным ипIалъэм ехьулIэу ярэплъ. Шапхэ-хэр кьызырыкIо дэдэх нылэп. ЗэкIэри ипIалъэм ехьулIэу зэшIохыгъэнхэ ыкIи икIыгъэ мазэм газэу ыгъэсты-гъэм ыуасэ кьыкIэлгыкIогъэ мазэм ия 10-рз мафэм нахь класэу мыхъугъэу ытын фае.

Александр ЯКОВЛЕВ.
ООО-у «Адыгэрегионгаз»
игенеральнэ директор
иупчIэжыгъэу.

Усаклоу Къумпыл Къадырбэч кызыхъугъэр ильэс 75-рэ хъугъэ

«Тян, остыгъэр къысфыхэгъан...»

АР-м и Лъэпкъ тхылъ-еджаплэ, чъэпыогъум и 29-м, усаклоу Къумпыл Къадырбэч ишхъэ агъэлаплэу, кызыхъугъэр ильэс 75-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ литературнэ зыхахъэ шызэхашэгъагъ. Ар АКЪУ-м ильэпкъ факультетрэ тхылъеджаплэмрэ зэдагъэхъа-зырыгъагъ.

МэфэкI Иофтхъабзэм цыфыбэ хэлэжыгъ: АР-м иминистерствэ зэфэшхъафхэм кыарыкыгъэхэр, кIэлэгъэджэ-шIэныгъэлэжхэр, тхаклохэр, илахыллхэр, ибын-унагъу, ныб-джэгъухэр, зэлъашIэр артист-хэр, ныбжыкIэхэр.

МэфэкI Иофтхъабзэр литературнэ сценариеу усаклом итворчествэкIэ шыIэхэ тхыгъэхуэтыгъэхэр зыльапсэм тетэу кIуагъэ. Студентхэм ашыщхэр Къадырбэч иусэхэм кыаджагъэх. Кыххэгъэхымэ сшIоигъор, Къэбэртэешхом шыщ пшъашгъэхуэ университетым щеджэхэрэм Къумпылым иусэхэр къэбэртэабзэм зэрэралъхъагъэхэр, жъыу дахэр акIэгъу гогу зэрэхъугъэхэр ары. Зыхахэм Къадырбэч иусэхэм

арып ордэхэм ашыщхуэ «Адыгэ хэку», «Нэнэжъ» зыфиохуэ тиртист цIэрыIохуэ, Андзэрэкъо Чеславрэ Гъонэжыкыо Аскэр-рэ ордэдыгъом аралъхъагъэхэр кышчызэдагуагъэх.

Чесик кылуагъ: «Къадыр-бэчрэ сэрыр дэгъоу тызэрэшIэ-щтыгъ, сигъэныбджэгъу-щтыгъ. Иусэхэм арылэу ордэ 20 фэдиз стхыгъ. ИцIыфыгъэ, игушъэбагъэ, изэчый зыфэгъэ-дэщтыр кыIогъуае, угу кыи-нэсыщтыгъ, уфэтхэныри, Иоф дэпшIэныри псынклэгъэ».

Университетым икIэлэгъаджэу, шIэныгъэлэжхуэ Хъа-кIэмыз Мирэ икIэсэ усаклом иусэмэ ашыщ къеджагъ. Къа-дырбэч иусэ пэпчэ ыгу хэлэу зэрэгъэпсыгъэр, игушъысэ зэ-рэиныр, ипоэтичэскэ псынэ-кIэчэ зэрэкъаргъор изэфэхьы-сыжэ псалъэ шыкIигъэтхыгъ.

НыбжыкIэхэм якъэIотэн-къеджэн кыыкIэлъыкIуагъэх цыф гъэсагъэхэм, тхаклохэм, литературоведхэм ягушъIэхэр.

АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъуапцIэкъо Аминэт усэкIо иным, цыф Iушым, дэгъум лъэпкъымкIэ

уасэу иIэр, итворчествэ гъэсэ-ныгъэ-пIуныгъэ мэхъанэу хэ-лыр, а зэкIэм адыгэ литера-турэр, культурэр шIэныгъэкIэ зэрагъэбаирэр, усаклор шымы-Iэжыми, игушъыIэ дахэкIэ кыи-зэрытхэтыр кылуагъ. Мэ-фэкIыр зэхэзышагъэхэми, хэлажыэхэрэми, Къадырбэч игупсэхэми псауныгъэрэ тхъагъорэкIэ къафэлъIуагъ.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ и Министрествэ иIофышIэу Ситимэ Сарэ игушъыIэ анахъэу зыфэгъэ-хыгъагъэр егъэджен програм-мэм усаклор зэрэхэтыр, зэрэ-зэрагъашIэрэр, иусэ пычыгъо онтэгъоу шымытэу зэрагурыIо-гъошIур ары. Джащ фэдэу ежы-шхъэкIэ ышIэу шытыгъэ усаклор нэгуихыгъэ хьалэлэу, хэткIи зафэу, ибынкIэ хъупхъэу зэрэщытыгъэм ягушъу кыи-шыгъ, игупсэхэм ыкIи зэхэ-щаклохэм «тхъашъуегъэпсэу» къариуагъ.

ШIэныгъэлэжхуэ Къуныжэ Мыхъамэт Къумпыл Къадыр-бэч поэзием икуупIэ хэуцон зэрилъэкIыгъэр кылуагъ. ГушъыIэу «лирикэм» кыуыты-

рэ мэхъанэм, ащ зэфэдэкIэ шIулъэгъур ыльапсэу кыи-гъэгъунэу зэрэщытыр, Къадыр-бэч иусэхэм мэкъэмэ дахэ зэракIэлъыр, ащ ахэр хэткIи гурылогъошIу зэришIхэрэр, псынклэу ордэ зэрэхъухэрэр кыыхигъэщыгъ.

Тхаклоу Кошбэе Пшымафэ игушъыIэ шыкIигъэтхыгъэр, иныбджэгъушъытыгъэу, усаклоу Къумпылыр Москва щемы-джагъэми, ащ ны быдзыщэм шыщэу ыль кыыхъагъэу усэн-тхэнымкIэ зэчый зэрэхэлъы-гъэр ары.

ЗэлъашIэрэ артистэу Мурэ-тэ Чэпай, усаклор зышIэу шы-тыгъэ цыфхэу кыэгъушыагъэ пэпчэ, Къумпыл Къадырбэч, ныбжыи умылгъэгъушъу, итвор-чествэ ушымыгъозагъэми, пэблагъэ уашIэу ягушъыIэ гъэ-сыгъагъэ. Усаклор зэрэцIыфы-шIугъэр, игъэпсыкIагъэхэр, иусэклагъэр агу кыагъэкIы-жыгъэх. Зэрашымыгъушъэр-рэр, зэрашымыгъушъэщтыр кыалуагъ.

Усаклом ышэу Къумпыл Заурбый гушъыIэр зыратым кылуагъ:

— Сшынахыжыгъэу Къадыр-бэч шымыIэжыми, шыIэм фэ-дэу, ишIушIагъэ ыкIи ежы-шхъэкIэ зэрагъэлъаплэрэр зымыуасэ шыIэп. Тикъуаджэу Улапэ бэмышIэу республикэр зэкI пIоми хъунэу ыкIи ежы-къоджэдэхэр зыхэлэжыгъэ мэфэкI ин шыIагъ. Зыще-джэгъэ гурыт еджаплэм мы-жыобгъу кышчызэлуахыгъ. Те-левидением, радио, республи-кэ гъэзетхэм, журналхэм ит-ворчествэ кыраIотыкIыгъ. Непэ ныбжыкIэхэми дахэу, яамал кызырихъэу мэфэкIыр зэхашагъ. Арышъ, культурэм-кIэ Министрествэми, универси-тетым иегъэджаклохэми, сту-дентхэми, тхылъеджаплэм иIофышIэхэми Iофышхоу зэшIуахыгъэмкIэ, зэкIэ цыфэу къеблэгъагъэхэми «тхъашъуе-гъэпсэу» ясэлэ.

Лъэпкъ тхылъеджаплэм усаклом итворчествэкIэ ша-гъэхъазырыгъэ тхылъ кызгъэ-лэгъоными Иофтхъабзэр кыыгъэкIэрэклагъ, цыфхэри ягуапэу еплъыгъэх.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

ДЖЫРЫ ТЭ, АДЫГЭХЭР, НАХЪ ТАШIЭ ЗЫХЪУГЪЭР

Тхаклоу, режиссерэу, композиторэу Къандур Мухадин уцугъо имыIэу тилъэпкъ итарихъ гъогу льапсэу зилэ тхылъ-хэр етхы, ахэм атехыгъэ фильмэхэм ягъ-хъазырын Иоф дешIэ. Мухэдин бэрэ ащIэ адыгэхэр купышхохуэ зыщыпсэурэ къэралыгъохуэ Тыркуем, Иорданием, Сирием, джащ фэдэу Къэбэртэе-Бэлъ-кыарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым амал иIэ зыщыхъурэм къэкIо, ильэпкъэгъухэм заIуегъагIэ, адэгъушъыIэ, Адыгеими зэп зэрэщылагъэр. Джырблагъэ Мухадин ишхъэгъусэу Люби кIыгъоу Налшык къэклогъагъ, мэфэ зауIэрэ Иоф щышIагъ. Гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иIофышIэ ащ зылуигъаки, дэгъушъылагъ.

— Адыгэхэр (къэбэртаехэр) 1900-рэ ильэсым Иорданием нэсыгъагъэх, — кылуагъ Мухэдин. — Ащ фэгъэхыгъэу сценарие стхыгъэ, фильмэ тесхын симу-рад. Мы ильэсым ыкIэ нэс ар зэшIотхынэу тетъубытагъ. Фильмэм хэтшхтхэр беду-инхэмрэ адыгэхэмрэ арых. Бедуин арти-стхэу фильмэм рольхэр кышчызы-шIышхтхэр кыхэхыгъэх. Адыгэ артист-хэм тахэплэнышъ, тилофшIагъэ роль шхъалэхэр шызыгъэцIэкIэшхэр кыхэт-хынхэу Налшык тыкбэкIуагъ.

— Сид фэдэ гурышэ-гупшыса уздэ-лэжхэрэ фильмэм халтхъэхэр?

— Лъэшэу гукъао мэхуэ адыгэхэм яджырэ лIэужжэу Иорданием щыпсэухэ-рэм ялэпкъ тхыдэ зрамышIэрэр. Араб-хэми ар къатхырэп, гурыт ныбжэ зилэ тилъэпкъэгъухэм янахыбэм ашIэрэп адыгэхэр Иорданием зэрихъэгъэхэ шIыкIэр. Шыпкъэр пIощтмэ, Амман зыгъэпсыгъэхэр адыгэхэмрэ бедуинхэмрэ арых. Ауужырэхэр а чIыналъэм ижыкIэ кышчыгъэжыгъэу исых.

Осмэн империем ичIыналъэ адыгэхэм ашыщхэр 1900-рэ ильэсым зыфагъэ-клогъагъэхэр Истамбулрэ Мединэрэ зэзып-хышът мэшIоку гъогу агъэтIылышхыр къарагъэхуэмным фэшI. Ащ агъэклогъэ адыгэхэр ащитIысыкIыгъэх урым (рим) амфитеатр зэхэкутагъэм ихъанэ-гъунэхэм. ЧыпIэрыс шылакIэм есэгъэхэ, чыгулэжыным пылгъыгъэхэ адыгэхэм псы зыдэщыIэ чыпIэр кыыхахыгъагъ. А псым пае кыныбэ зэдащчыгъ адыгэхэм-рэ бедуинхэмрэ. Сыдэу шытми, чыгур алэжхуэ, лэжыгъэр кырахыылэжхуэ

хъугъэ, ау а лэжыгъэр ежхэр зыфэны-къом нахыбагъ, лыер ащэн фыагъэ. Ту-чанхэр кызылуахыхуэ аублагъ, адыгэхэм язэкъуагъэп, Сирием, Палестинэм кыкIыхэрэми ящапIэхэр а тучанхэм къа-хэхъуагъэх. Джащ тетэу мэкIэ-макIэзэ Амман кэлэ шъуашэ ыгъотыгъ. Ар зышIушIагъэр зышIээкIэ-псэукIэ нахышIу ашIыным дэмышъхъахуэ ла-жышхыгъэ адыгэхэр ары.

Сэ сценариеу стхыгъэр шIулъэгъу-ныгъэм фэгъэхыгъ. Адыгэ кIалэмрэ бе-дуин шейхым ыпхурэ шIу зэрэлэгъу-гъэх, ау лъэныкыуитIумкIи ны-тыхэм, Iахыллхэм ныбжыкIэхэм яшIулъэгъу къабзэ шагъэзые. Арыти, адыгэ хабзэм тетэу кIалэм пшъашъэр къехыи. А зекIуакIэр тыхабзэ къекIу, ау бедуинхэр зэмсыгъэхэ Иоф, кыпфадэнэуи шыгъэп. Ар яушъхъагъоу ныбжыкIитIум язекIуакIэ, ащ хэкIыжыпIэу кыфа-гъотырэм фильмэр афэгъэхыгъ. НахыпэкIэ зэгорэми зэлумыкIэгъэ, зэрэмышIэщтыгъэ культуритIур мыщ шызэутэкIых.

— Мухадин, а птхыгъэр къэбар горэм «хэпшIыкIыгъа» хъауми лъэп-къитIум якультурэхэр зызэутэкIыхэм ыужэ къэхъун ыльэкIышхэр кызырызб-гъэлэгъон амалэу кызугупшысыгъэу ара?

— Ащ фэдэ къэбар шыIэу сэ сшIэрэп, ар сэ къэзгупшысыгъ.

— Джырэ ныбжыкIэхэр цыгъуазэ-хэп Иорданием адыгэхэр зэрэIуагъэхэм ушхъагъоу фэхъугъэм, пIуагъэ. Филь-мэм чIыпIэ горэ щеубыта ащ фэгъэ-хыгъэ тхыдэм?

— Фильмэм кышчылэгъошх адыгэ-хэр ащ зэрэклогъэ шIыкIэри, а чIыналъэм кыинэу шалэгъугъэри. Урым империем кыкIэныжыгъэ амфитеатрэм пэгъу-нэгъоу псынэ шытыгъ. ХэтэрыкIэхэмрэ мэкъумэщ лэжыгъэхэмрэ алэжыныхэмкIэ ишIогъэшхо къаколщтыгъэ. АдыгэхэмкIэ псыр — гъэшIэ пэлъыгъу шытыгъ. Бе-дуинхэми ямэлэхэмрэ ямахышхэхэмрэ а чыпIэм псы цырагъашъошхыгъэти, хьал-балык бэрэ ащ кыкIыгъ. Ау Осмэн им-перием илIыкIоу Амман дэсыгъэр

адыгэхэм къакоуцуагъ, а чыпIэр амыб-гынэнэуи унашъо ышIыгъ, зэрэIуагъэу, гъучI гъогу ашIырэр къаухъумэным пае.

— УкызытегушъыIэрэ къэбэртаехэм яхыылэгъэ архив документ горэ кыиз-фэгъэфедагъа?

— Сэ нахъ игъэкIотыгъэу фильмэм зигугъу кышчысшIышхыр Джылахъстэ-ным (Малая Кабарда зыфаIорэм) хэхъэрэ ХъапIые ыкIи нэмыкI къуаджэмэ арыкIхи, Стамбул кощыжыгъэгъэхэ унэгъо 50-у а къалэм кышчамыгъэуцоу занкIэу Шам агъэклогъагъэхэр, ахэм ашыщхуэ ыужыкIэ ИорданиемкIэ зы-гъэзагъэхэр ары. Зэо кIыхэмрэ гъогу-онэ кынымрэ кIочIаджэ ашIыгъэхэ адыгэхэр Амман зынэхэхэм мылыкIу ялэжыгъэп, тхымыкIэ дэдэ хъугъагъэх. Ахэм бэлахъэу ателыгъэр, икIэрыкIэу агъэпсыгъэ шылакIэр зыфэдагъэр къэд-гъэлэгъошх.

— Фильмэм итхын охътабэ пэ-Iухъацта?

— Мазэрэ ныкIорэ фэдиз тызэрэпы-лышхыр. Джаушхэу кысшхэу.

— Адыгэхэм ядунай кырыжыгъэ-лэагъоу сыда фильмэм хэтышхыр?

— АпэрэмкIэ, а зэманым адыгэхэм зызэрафашхыгъэм фэдэу артистхэр тфэпэшхы. ЯIонэрэмкIэ, губгъо Иоф-шIэнхэр зауухэкIэ адыгэхэм зэхашэ-щтыгъэ джэгур, нысашхэм епхыгъэ хаб-зэхэр хэтышхы — зэлъашIэрэ ордэIоу Нэфышъ Чэрим сыдэгъушъылагъ, а гу-шIогъо зэхэхэхэм адыгэхэм къашаIо-щтыгъэ ордэхэм ашыщхэр фильмэм кышчылонэу сезэгъыгъ.

— Фильмэр сыдыбза кызырызжы-гъэгушъыIэщтыр?

— Арабхэр — арапыбзэкIэ — адыгэ-хэр адыгабзэкIэ кышчыгушъыIэшхы. Ахэр зымышIэхэрэм къалорэр кIэт-хэгъэщт. Кыххэгъэщы сшIоигъу Иорда-нием икиноиндустри хэхъоныгъэшхо зэришIырэр. Ащ шылэгъэрэ цыфхэм мы Iофыгъом сытырагъэгъушхуагъ ыкIи сыкъагъэгъугъагъ IэпыIэгъу кысфэхъун-хэу, сыда пIомэ Иордан Хашимит па-чыхъагъум итхыдэ игугъу фильмэм кышчыпшIышх. Мы къесхыжыгъэ Иофыр

зышIогъэшIэгъон хъушхт нэбгырабэ араб-хэм ахэтышх, ари лъэшэу сигуапэ.

— Режиссер IэпыIэгъу уиIэщта?

— Иорданием шыщ режиссер сигъу-сэщт. Любэ (ишхъэгъусэ ары — ред.) продюсерым ипшъэрылхэр ыгъэ-цэкIэшхы.

— Сирием щыпсэурэ режиссер цIэрыIоу Андзор Нэдждэт икъэбар зэ-хэтхыгъ, о ар уинэIуасба?

— Дэгъу дэдэу сэшIэ, француз кана-лым паекIэ шыхэм афэгъэхыгъэ филь-мэр зытесэхым, садэжъ къакIуи, кыиз-дэгъушъылагъэ. Режиссер бэлахъ хъунэу сэгугъэ.

— Адыгэхэм афэгъэхыгъэу зыгорэ тырихыгъа?

— Хъау. Ау мы фильмэм «кыгъэгъушъы-нэу» сэгугъэ.

— Адыгабзэ ешIа?

— МэкIэ дэд адыгабзэм хишIыкIырэр, ау зэрэадыгэм рэгъушхо. Ащ ятэ Сирием и Iыыхъужэ, шхъэкIэфэшхо фашIы. Iыыхъужыныгъэ зэрихъэзэ, араб-джурт заом шыфэхыгъ.

— Фильмэм фэшхъафэу сид IофшIэна зыуж уитыр?

— Трилогиеу «Адыгэхэр» зыфиорэр зы тхылъэу США-м джырблагъэ кышчыдэкIыгъ. Ситхылъэу «Кавказ» зыфиорэр ятфэнэрэу Америкэм кышчы-хауыгъ.

— Уитхылъхэм ащ фэдэ осэшхо тхылъеджэхэм зыIаратырэр сыда шъуIа?

— Адыгэхэм ятарихъ ашIогъэ-шIэгъонэу еджэх, ар джыныс зышчымы-гъозэгъэхэ культур американцэхэмкIэ. «Кавказ» зыпIорэм, КъохапIэм игушчы-сэхэр занкIэу зэкIухэрэр Чэчэн чIы-налъэмрэ ащ шыклогъэ заомрэ арых. Ар лъэшэу зэрар къытфэхъу. Джыры ныIэп адыгэхэр ашIэнхуэ зыхъугъэр тхылъкIэ, интернетымкIэ, фильмэхэмкIэ. Уикъэбарэу альпылэсырэм бэ елгытыгъэр. Мы филь-мэр тызэрэфаем фэдэу къыддэхъумэ ду-наим шыкIорэ кинофестивальхэм ахэд-гъэлэжыгъэнэу тэгугъэ. Ар тфэгъэхъумэ дэгъу дэд, тилъэшхэ куштурэрэ итарихърэ цыфхэм нахъ ашIэн.

— Уимурадхэр Тхэм кыбдегъэ-хъух, Мухадин.

ЩЫРДЫЙ Марин.

Ыццэ дышъэ хъарыфхэмкцэ Адыгеим итарихъ хэхъагъ

Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслъан ыныбжъ илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ торжественнэ зэхыхъэ шэклогъум и 7-м Правительствэм и Унэ шыклогъ. Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхъаклушынэ Аслъан кцэцкэло зыфэхъугъэ логътхъабзэм цыфыбэ къеклолагъ. Юбиларым игушлуагъо дагощынэу мэфэкцэ зэхыхъэм къеклолагъэх Джарымэ Аслъан иныбджэгъухэр ыкцэ илофшлэгъугъэхэр, ткъош республикэхэу Къэбэртэе-Бэлъкъарым ыкцэ Абхъазым ялышхъэхэр, Краснодар краим къыкцыгъэ лыклогъэхэр, Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образованиехэм япашцэхэр, гъэцкцэло органхэм ялыклогъэхэр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэр, общественнэ логъшлэгъохэр, шлэныгъэлэгъэхэр, Адыгеим ипромышленнэ ыкцэ имэкъумэщ предприятие анахъ дэгъухэм япашцэхэр, ветеранхэр, политическэ партиехэм ыкцэ ныбжыкцэ организациехэм ялыклогъэхэр.

Торжественнэ зэлулхэр къызэлуи-хыгъ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхъаклушынэ Аслъан. УФ-м шхъэфитныгъэ икцэу зилэ исубъектэу Адыгэ Республикэр шытынымкцэ, республикэм игъэ-псын ыкцэ изетегъэуцон зилахы-шхо хъзышхыгъэ Джарымэ Аслъан имэфэкцыкцэ къыфэгъушлэгъэ, ищылэныгъэ гъогу кцэкцэу къыте-гушылэгъ ыкцэ ащ ыццэ дышъэ хъарыфхэмкцэ Адыгеим итарихъ зэрэхъагъэм къыкцыгъэгъэхыгъ.

— Джарымэ Аслъан Адыгэ Республикэм иавторитет анахъ лъэгъ-плэ инхэм анэсэу къылэтын ылгъэ-кыгъ, — къылуагъ Тхъаклушынэ Аслъан. — Ащ илофшлэгъу илъэс-хэм къэралыгъом игъэпытэнкцэ, культурэм зегъэушъомбгъугъэным-кцэ, лъэпкъ зэфэхъафхэм зэфы-шытыкцэ дэгъу ялэнымкцэ, адыгэ диаспорэм зэпхыныгъэ дгылэным-кцэ, нэмыкцэ логъыгъохэу макцэ зэ-шлуиыхыгъэр. Джарымэ Аслъан поли-тик дэгъоу зэрэшытым ишлуа-гъэкцэ анахъ къыдэхъугъэхэм ащыц грузин-абхъаз зэпэуцужыр шыгъэ-зыегъэныр. Джащ фэдэу Адыгеир зэрэдунаеу языгъэшлэгъэ хъугъэ-шлагъэхэм ащыц Аслъан ишлуа-гъэкцэ Косовэ шыпсэурэ тилэпкъэ-гъухэм ячыгужъ къагъэзэгъыным амал зэрялагъэр.

Тапэкцэ псауныгъэ пытэ илэу, игъэхъагъэхэм ахигъахъозэ, зыщыц лъэпкъым бэрэ ыццэ дахэкцэ ари-гъэлонэу къыфалгъалэгъэ, Адыгеим и Президент юбиларым нэпэплъ шлухъафтын ритыгъ.

Илофшлэгъу осэшхо къызэрэфашы-гъэм пае Джарымэ Аслъан респу-бликэм ипашцэ зэрэфэразэр къы-

рилуагъ ыкцэ социальнэ-экономи-кэ лъэныкъохэмкцэ хэхъоныгъэхэр егъэшлыгъэнымкцэ рахыжыгъэ логъхэр къадэхъунхэу къафалгъэлуагъ.

Джащ фэдэу Джарымэ Аслъан имэфэкцыкцэ къыфэгъушлуагъэх Абхъаз Республикэм и Президентэу Сергей Багапш, Краснодар краим ихэбзэгъэуцэу Зэлулхэу и Тхъаматэу Владимир Бекетовыр, Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм и Президен-тэу Къаныкъо Арсен, АР-м и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм и Тхъа-матэ игуадзэу Сапый Вячеслав, АР-м ипарламент иапэрэ зэхэсыгъо ыццэкцэ Шхъэлэгъо Абу, кцэлэгъэ-джэ шлэныгъэхэмкцэ докторэу, ака-демикэу Кобл Якъубэ, нэмыкцэ-бэри. Къэгъушылэгъэ пэпчэ Джары-мэ Аслъан адыгэ лъэпкъым шлоу фишлагъэм гъунэ зэрымилэр, ащ ыццэ дахэкцэ адыгэ лъэпкъым имы-закъоу дунаим итарихъ зэрэхъа-гъэр къылуагъ.

Джарымэ Аслъан Краснодар кра-им шытхъу хэлгъу логъ зэрэшиш-лагъэри къыхагъэщыгъ. Краснодар краим игубернаторэу Александр Ткачевым иунашъокцэ Адыгэ Рес-публикэм иапэрэ Президент «лоф-шлэнымкцэ Кубань и Лыхъужъ» зы-филогъэ шытхъуцэр къыфагъэшхо-шагъ.

Зэхыхъэм икцэулым имэфэкцэ дэ-зыгощынэу зэкцэ къеклолагъэхэм зэрафэразэр къарилуагъ Адыгеим иапэрэ Президент.

— Непэ уасэ къысфашлэу, сшхъэ-лэгъыгъу цыфхэм сахэтын сэлгъэ-кышъ, сэргкэ ащ нахъ насыпыгъэ шылэп, — къылуагъ кцэулым Джары-мэ Аслъан.

КЛАРЭ Фатим.

Джарымэ Аслъан Алай ыкъом фэкцэ

Лытэныгъэ зыфэхшырэ Аслъан!

Уиубилей фэшл сыгу къызделэу сыпфэгъушлэ. О пшхъэкцэ, уиунэ-гъо дахэкцэ псауныгъэ пытэ, насып, шылэкцэшлу шгуиленэу сы-шъуфалгъалэ!

Адыгеим, Пшызэ шъолгырым ыкцэ зэрэпсауу Урысыем ятарихъ Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу ухэхъагъ, ащ нэфэшхъа-фэу етлани о Урысыем икцэралыгъо логъшлэгъу, ипатриот шыпкцэу ушът, чыплэ анахъ зэжъухэм пшгъэдэкцыжыкцэ уапллэгъу иплхъэщыгъ, цыфхэм яфедэхэр ренэу къэуухъумагъэх.

Адыгэхэмкцэ шысэтэхыплэу ушът. Синасып къыхыгъэу сэлгытэ илъэс 20-м ехъу логъ къыбдэсшлэгъу зэрэхъугъэмкцэ. логътхъабзэшлоу зэшлопхыгъэхэм апае инэу сыпфэраз. Лъэшэу сыфай уныбжэ илъэси-шъэ зыхъукцэ сыуигъусэу къыбдыхэгъэунэфыкылынуэ. Мы чыгоу лъэшэу шлу плэгъурэм ыкцэ уишылэныгъэ зэрэпсауу зыфэбгъэлогъ-шлагъэм илъэсыбэ насыпышхо уилэу къышыбгъэшлэгъу къэблэгъыгъ.

Лытэныгъэ къыпфэзышлэу, Адыгэ Республикэм и Официальнэ
лыклогъу Краснодар краим иадминистрация ипашцэ дэгъэ шылэ
МАМЫЕКЪО Ким Салымчэрые ыкцэ.

Мэкъэгъэлэу

Мэрэтыкцэ лакъом къыхэкцы-гъэхэм язычэзуу зэлулхэу культу-рэм и Унэу къуаджэу Хъакуры-

нэхъаблэ дэтым 2009-рэ илъэ-сым шэклогъум и 21-м сыхъатыр 12.00-м шыклогът.

Мэрэтыкцэ лакъом къыхэкцы-гъэхэр зэкцэ ащ къетэгъэблагъэх.

Анахъэу аналэ зытырагъэтыщтхэр къыгъэнэфагъэх

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу логъцэ логъхэмкцэ и Министерствэ ипашцэу, генерал-лейтенантэу Александр Сысоевым журналистхэм апае тыгъуасэ пресс-конференция къытыгъ. Илъэсэу тызыхэтым имэзипшл логъу ашлагъэм изэфэ-хысыжынын ыкцэ тапэкцэ нахъ аналэ зытыра-гъэтын фэе логъыгъохэм ар афэгъэхыгъагъ.

— Непэ республикэм илэ общественнэ рэхъатныгъэр къэтыухъумэныр, цыфхэм яфитыныгъэ укыуагъэ мы-хъуным тыналэ тедгъэты-ныр типшгъэрылъ шхъа-лэхэм ащыц, — къылуагъ министрэм. — 2009-рэ илъэ-сым логъ зэрэтшлагъэм уигъэрэзэнэу шът нахъ мы-шлэми, зэшломыхыгъэ логъ-гъохэри зышъыдгъэгъушхэ хъушътэп. Непэ милицием къулыкъу шызыхырэ нэб-гырэ пэпчэ ар къыдилгытэ-зэ, ялофшлэгъу цыфхэм шлуа-гъэ къафихъэу дгъэпсын фае.

Анахъ гумэкцыгъо инхэм ащыцэу министрэм къы-гъэнэфагъэр тыгъон бзэджэ-шлагъэхэм ядэгъэзыжынын ары. Джырэ лъэхъан ахэм япчъагъэ тлэкцэ нахъ къе-лыхыгъ, ау джыри логъ зыдэп-шлэгъу цыфхэм макцэ. логъ-гъоу къэуцухэрэр зэшлохы-гъэнхэм пае республикэм имилиция нэмыкцэ субъект-хэм яправэухъумэкцэ орган-хэм адэлажэ. Ащи ишло-гъэшхо къэкцэ.

Наркотикхэр хэбзэнчъэу

зэрагъэзеклогъэрэм епхыгъэ бзэджэшлагъэхэм, экстре-мизмэм, экономикэ бзэджэ-шлагъэхэм, лэнагъэ зылыгъэ пащэхэм законыр зэраукъо-рэм, нэмыкцэ лъэныкъохэми А.Сысоевыр къащыуцугъ. Бзэджэшлэгъэ хылыгъэхэр ыкцэ хылыгъэ дэдэхэр, зэкцэ-плэми хъунэу, зэхафынхэ зэ-ралгъэкцыгъэр министрест-вэм игъэхъэгъэ анахъ шхъа-лэхэм ащыцэу пащэм къы-хигъэщыгъ.

Республикэ программэу «Къалэр шынгъончъэныр» зыфилогъэм ишлуагъэкцэ Мые-къуапэ ичылплэ зырызхэм видеоканерэхэр ащагъэуц-гъэх. Министрэм къызэри-луагъэмкцэ, ащ ишлогъэшхо къэкцэ. Мыщ фэдэ пкъыгъо-хэр зыдэщыт чыплэгъэм гъогурьклогъым ишапхъэхэр нахъ макцэу ащаукъох, бзэ-джэшлагъэу ашызэрахъэрэ-ри нахъ макцэ. Ау канерэхэр афихъухэрэп, ахэм япчъагъэ джыри нахъыб шылгъэн фае.

Республикэм ихэбзэ гъэ-цкцэло органхэмрэ правэ-ухъумэкцэ органхэмрэ зэгъу-

рылогъу зэрэздэлажыгъэхэрэм А. Сысоевым осэшхо къы-фишлыгъ, тапэкцэ ащ фэдэ зэфышытыкцэшлухэр зэды-рялэу логъ зэрэздэшлэгъэтым ичыхъэ зэрэтелгыр хигъэу-нэфыкылыгъ.

Нэужым журналистхэм къатыгъэ упчлэхэм яджэуап-хэр министрэм къариты-жыгъэх. Ахэм ащыщых зыныбжэ имыкъугъэхэм зэ-рахъэрэ бзэджэшлагъэхэр нахъ макцэ шылгъэнхэм пае зэшлохыгъэн фаехэр, корруп-цием пэшлуеклогъэныр, непэ милицием илогъшлэгъэр со-циальнэу къэуухъумэгъэнхэм епхыгъэ логъыгъохэр, нэ-мыкцэхэри.

Пресс-конференцием икцэу мы къулыкъым зы-шылэныгъэ гъогу езышыгъэ пстэуми хагъэунэфыкырэ мэфэкцэу милицием и Мафэ фэшл АР-м и МВД ипашцэ къафэгъушлуагъ, яунагъохэм псауныгъэрэ зэгурьлоныгъэ-рэ арылгъэу шылэгъу къафэ-лэгъуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр лэгъынэ Ас-лъан тырихыгъ.

Рустем сщыгъупшэщтэп

1983-рэ илъэсым Бырдж Рустем Къэплэан ыкцэ

къуаджэу Хъатыгъужы-къуае къышхыгъу. Мыщ игурыт еджаплэ къызеухым, Мыекъопэ къэралыгъо тех-нологическэ институтым апшгъэрэ гъэсэныгъэ шы-зыгъэгъотыгъ. Дзэм къулы-къуу шыхыгъ. Ащ ыуж ми-лицием исатырхэм ахэуцэ. Унагъуи ышлэгъу зигъэхъа-зырышътагъэ. Адыгэ унагъоу цыфхэм лъэпкъым къыхэхъо-нэу, лъэпкъыр лыгъэклогъэ-нэу янэ-ятэхэр шыгугъы-штыгъэх, гушлогъыгъэх. Ау илъэс 25-рэ нахъ ымыныб-жыгъэу Рустем автомобилым еклодылагъ.

Рустем ренэу садэжэ

къаклоштыгъэ, сипсауныгъэ изытет зэригъашлэгъыгъ. Ар гушлэгъыу, ынэ къар-гъохэр «кцэгушлэгъу» са-пашхъэ зэрысыгъэр сыгу къэкцыжы.

Бэ ащ ныбджэгъоу ила-гъэр. Цыфхэм хъалэгъу, гузэ-жогъу хэфагъэм ишлуагъэ зэрэригъэкцыгъэтым сыди-гъуи пылыгъ.

Мары Рустем идунай зи-хъожыгъэр шлэгъу илъэс хъушът. Янэ-ятэхэм, ышхэм, илахылыгъэм ар ужыпкэ мафэ Тхъэм афэшл, джэнэ-лэпалэр Рустем къырет.

Иапэрэ кцэлэгъаджэу
ТЛЭШЪУ Гошпагъу.

Социальнэ унэхэм апай

Шэклогъум и 2-м акциеу «В гостях у Триколор ТВ» зыфилогъэр Адыгэ Республикэм шырагъэ-жыагъ.

АР-м и Правительствэ лэгъыгъэу зыфэхъурэ логъ-тхъабзэм ишлуагъэкцэ рес-публикэм ит социальнэ уч-реждениехэм — кцэлэгъыкцэ унэхэм, зиакылыкцэ илэгъу-хэм акцэмыхъэрэ кцэлэгъы-кцэу зышырагъаджэхэрэм, жы хъугъэхэр ыкцэ сэ-къатныгъэ зилэхэр зышалагъэ унэхэм — телеканал 32-рэ къэзыубытырэ «Триколор ТВ»-м джы шеплынхэ алгъ-кышът.

Акционер зэхашагъ спут-никовэ телевидениеу «Три-колор ТВ» зыфилогъэм иуры-

сые оператор, европейскэ операторым, «Триколор ТВ»-м ичылплэ партнерхэу Адыгеим шылэгъэм ыкцэ нэмыкцэхэм.

Антеннэхэу социальнэ уч-реждениехэм ащагъэуцущт-хэр илъэсыным къыклогъцэ ыпкцэ хэмылгъу агъэфедэнхэ алгъэкышът. Ащ даклогъ кцэ-лэгъыкцэу шлушлэгъу акцием хэлажыгъэхэрэм (кцэлэгъыкцэ унэхэм ащылэгъэхэм) хэу-шхъафыхыгъэ шлухъаф-тынэу плазменнэ телевизор-хэр къагъэх.

— Шлушлэгъу акционер ауко-

дыеу тыгу къэкцыгъэп, — ело «Триколор ТВ»-м игене-ральнэ директорэу Вячеслав Мордачевым. — 2009-рэ илъэсым ыгузэгъухэм адэжэ цыфхэу къытэплгырэм ипчъа-гъэ миллион 15 зэхъум, лъэ-гэплэ гъэнэфагъэ тызэрэнэ-сыгъэр, пшгъэдэкцыжыгъэу ти-лэр тапэрэм фэдэу фэлэ-фашлэр цыфхэм зэранэгъэ-сырэм нахъ лгъагъоу зэрэ-шытыр къыдгурылуагъ. Ты-зыпылыгъыр бизнес-проект къодыеу шытэп, социальнэ пшгъэрылъ тилэ хъугъэ.

Шлушлэгъу акционер Урысыем ичылплэ 68-м ащылэгът. Мы илъэсыр имыкцыгъэ, джыри Урысыем ичылплэтым спутниковэ «лагъэхэр» ащагъэуцущтых.

Къэбар гушлуагу

Икларыклэу ашыжбышт

Шэуджэн районым ит сымэджэщым изытэт зы-нэсыгъэм цыфэу ащ зы-щызыгъэхъужьынэу къаклохэрэри, ахэм ялазэ-хэрэри зымыгъэрэзжыкхэр-рэр бэшагъэ. Загъэуцу-гъэм къыщегъэжыагъэу зыкIи гъэкIэжын Iофхэр зыщырамыгъэкIокIыгъэ унэр зыфэдэ хъугъэр къэIогъуае. Отделение зытIоу зыхэлэзыхъажы-гъагъэхэр ахэм къахэщы-жыкхэрэп. Бгъэкъэбзным, уфэсакъыным иIоф теты-жъэп, жьыр цэшъуи. Пэ-клор, тумбочк, пхэнтIэкIу зыфэпIощтхэр лэжыагъэх, зэхэтэкъуагъэх. «Щымы-Iэж псэуальэр» пIоныр сымэджэщымкIэ нахъ къе-кIу. Амал горэ зилахэр мышъ къаклорэп, республикэ сымэджэщым къызыщыре-гъэлазэх.

Ильэс пчъагъэрэ сымэджэщым ипашэхэми, район администрациеми къадэмыхъугъэ Iофыр мы уахътэм егъэжыагъэ мэхъу. Ар икларыклэ шъыпкъэу агъэпсыжышты.

ГъэкIэжын Iофхэр зэшIозыхышт ООО-у «Юг-Строй-Инвест» зыфилорэм ипашэу Лафышэ Руслъанэ къызырэтIуагъэмкIэ, ильэсыкIэм нэс сымэджэ-щым ышъхъэ зэрэщытэу къытырахынышъ, кIэу, итеплэкIэ къытеIэты-кIыгъэ фэхъурэяшъоу агъэ-псыжышты.

— Уахътэу шыIэр макIэ. Унашъхъэу зэблэтхъу-штыр квадратнэ метрэ 1700-рэ фэдиз мэхъу. Ощ-хыхэр, ахэм ауж осыр къызежэкIэ, унашъхэм утетыныр ыкIи Iоф шып-шIэныр кIын хъушт, — къытиIуагъ Руслъан. — Арышъ, амал зэрэтиIэкIэ, зы сыхъати тымыгъэ-кIодэу, Iофэу етхыжыа-гъэм зэрэхэдгъэкIыштым тымылтышты.

Апэрэ чзыоу ашIэн фэе Iофхэм ащыпцэ пщэрыхъа-плэу зигъэкIэжын рагъэ-жъэгагъэу джынэс афэ-мыухыжырэри.

Руслъан къытиIуагъ псэолапхъэхэр къащэнхъу мы тхъамафэм зэрэрагъэ-жыащтыр. Ежъ Iофэу зэшIуахын фаехэр зыщыре-кIокIыштытхэ чIыплэхэр зэ-ригъэлъэгъугъэх, уахътэр хъаулиеу алэкIэмыкIынуу агу етыгъэу Iофхэр зэрэз-хачэштхэм еусэх.

Хъакурынэхъаблэ дэт сымэджэщыр икларыклэ шъыпкъэу зэрагъэпсы-жышты ахъщэр республи-кэ бюджетым къыхахышты. Апэрэ чзыгъум пэIухъащт мылькур сомэ миллион 11-м ехъу.

ШЪАУКЪО
Аслъангуащ.

Баджэхэм хъоршэрыгъэ бэу зэрахэлъыр цыфмэ зашлагъэр бэшагъэ. Ащ пасэу цыф лъэпкъ зэфэшъхъафхэм гу зэрэлыта-гъэр апэу къэзыгъэлъагъорэр жэрыIо народнэ творчествэр ары. Адыгэ жэрыIо творчествэми баджэм итхъагъэпцыгъэ къы-гъэлъагъоу чIыпIабэ хэбгъотэшт. Сэри баджэмэ якъэбар, язе-кIокIэ-шыкIэхэр сшIэнхэ слъэкIынэу сарихыплэу къызы-рэхэкIыгъэр макIэп. Анахъэу ахэм сяолIэныр къызыщыкхэ-кIыштыгъэр кIымафэм ос телъэу шакIо сызыкIокIэ ары (сини-бжыкIэгъум шэкIон Iофыр сикIэсагъ). Баджэхэми сяшэнэу къыхэкIыштыгъэ, чыгыжъ гъурбыми ахэр къарысхыхъу, чIыбэу зэрыхъажыхэрэм къары-сыбугъэхэу хъуштыгъэ.

Зэгорэм Джэджэхъаблэрэ Нэшпукъуаерэ азыфагу илыгъэ мэзышхом гъогоу рыклорэм сы-тетэу сымыгумэкIэу сыкIозэ джабгъумкIэ сызэплъэм чы-гыжъ лъапсэм бэджэжыкхэ шыр-хэр шыджэгъухэу слъэгъугъэ (а уахътэм мэзышхоу а къоджи-тIум азыфагу илыгъэр псыр къырагъэхъанэу тыраупкIыгъэу шытыгъ). Мэзыр тетэу зэхъум лъэшэу хъакIэ-къокIэ тIысыплэу шытыгъ: тхъакIумкIыкхы, ты-гъужьы, мэзпчэни, мэзыкъуи, мэзчэти, псычэти хэмысыжыгъэ шылагъэп. ШакIо узыкIокIэ утхъэжыштыгъэ: ошIэ-дэмы-шIэу зыгорэ къыхэлъэтынным уежэу усакъыштыгъэ, ащ игъом узэреонным уфэхъазырэу узекло-штыгъэ. Мэзыр зытырахым шъо-фэу къэнагъэм ушызеклоньыр нахъ щынэгъуагъ. Псэушъхъэу къыхэнагъэхэм зызшагъэбы-лынэу шъофым къынагъэхэм чыжэу аIукиштыгъэхэп, къа-фэхъухэрэ шырхэри чыжэу IуагъэкIыштыгъэхэп, афэсакъы-штыгъэх. Ау бэджэжыкхэхэр зы-щыслъэгъугъагъэм зыгорэ афэ-сакъэу, къыгъэгъунэхэу гуаф сшIыгъагъэп. Арти, ятIонэрэ мафэм бэджэжыкхэхэр къысфэу-бытыхэмэ тадэжъ къэсхынкхышъ, дэмыкIынхэу зыгорэм дэзгъэ-тIысхъанхэу, ины къэхъуфэхэ сяжэнышъ, зэрэхъухэрэм се-пIын, етIанэ ашъо тесхынышъ, сшIэнэу сыгу кыхыагъ. Зыдэщыс-хэм сызынэсым, слъэгъугъэр сымыгъэшIэгъон слъэкIыгъэп: бэджэ шыриплIыр тыгъэм зы-рагъэушъ, ацы гъожышъ дахэ-хэр, акIэ бырбэ шъэбэ кIыхъэхэр тыгъэм пэшIэтыхэу, зэдэджэгъу-хэшъ щысых. ЗыгорэкIэ штэхэу Iухъушъутыжыкхэмэ сIуи, акIыбIэ сымыкIыгъэ мээ пыры-пышум хэсымыгъэхъажынкхэу. Ары шъхъае зыкIи сыкыра-дзагъэп, ежъхэр зэрэздэдэжгъу-хэрэр зэпагъэуэгъэп: зым зыр дэпкIаеу, адрэ къыгот цыкIум зигъэлъатэмэ лъэу къаублагъ. Бэджэ шырхэр къысщымыштыгъэ-хэми, зэкIэ зэхэтэу къэуубытын зэрэмылэкIыштыр къызгуры-Iуагъэти, кIакоу сщыгъыр атесыубгъонэу сыгу къэкIыгъэ. ЗэкIэмэ зэхэубытагъэу кIакоу атесыубгъоныр сфэмыгъэхъузэ, бэклэерэ сыпылтыгъэ. Сыдэу шытми, зэкIэ бэджэжыкхэ цы-кIухэр кIаком кIоцIысыубыта-гъэх.

Алэкъо цыкIухэм сафэсакъ-зэ спхыгъэх. Къыздэхъугъэм сыщыгушIуыкIызэ тадэжъ псын-кIэу кынэзгъэсыгъэх. Джы сапэ илыгъэр бэджэ шырхэм къыкIурэр, ашхымэ хъуштыр псынIэу зэгъэшIэныр ары. Лы агъотымэ езэгъынхэу слытагъэ, ау ар зэрымыхъуштыр бэ те-мышIэу къызгурыIуагъ: былы-мышэмрэ къолэбзыухэмрэ зэрякIасэр, къызырэкIурэр сшIагъэ. Былымышэр лъэшэу якIэсагъ, агу рыхъэу рашъу-штыгъэ.

Ащ фэди мэхъу

Ащ тетэу сафэсакъызы мээитIу-мээитэ сIыгъыгъэх: заштагъ, дахэ хъугъэх. Клеткэу зыщысIыгъхэр афэмыхъужы хъугъэ, къызызгъэкIыхэкIэ ящысыплэ ерагъэу изгъэзы-хъажыхъу, кIын сагъэлъэгъоу къаштагъ. Ащ къышызгурыIуагъ адыгэ гушIэжыэ «Тыгъужыр сыд фэдизрэ бгъэшхагъэми, мээ лъэныкъом маплъэ» зыфалорэр зэрэшыпкIэр.

Мафэ горэм, сызщымысым тефэу шырхэр зыдэхсэм къыдэкIыкхы, мэзыр тпэмычы-жэу шытти, ащ псынIэу зы-рагъэхъыжыгъэ. Сыд фэдэки ащ ыуж слъэгъужыкхыгъэхэп къытгэ-сэгъагъэу шытыгъэхэми, тяджэмэ къагурыIоу хъугъагъэхэми.

ИгъэкIотыгъэу баджэмэ якIэсэ шхынхэм сакъызкIы-тегушылагъэр ащ фэдиз мафэм ахэр тишагу зыщысIыгъхэм пцэжыер якIасэми гу зэрэлы-сымытагъэр ары. Ар сшIагъэмэ,

хъамлыу зищыкIагъэм пыолъхъэ, зыпашхыкIыгъэхэри огъэтэрэзы-жыкхы. АщкIэ сшынахыкIэрэ сишъаорэ къызделэх, Iофыр нахъ къысфагъэпсынIэ. Ащ ыужым сыкъагъанэшъ, машинэм етIыс-хъажыкхышъ загъэпсэфы.

Пцэжыеешэныр уздэгъIэн Iофыгъоп. Нахыбэрэм узыпы-лын фаер пцэжыер узщешэрэ чIыплэм къызырэпшэлIэшт шыкIэр ары. АщкIэ мэхъанэшхо зилэр пцэжыкхэр узщешэрэ чIыплэм къызышэлIэшт Iупхъэхэр нахъ псынIэу пцэжыемэ зэралэкIэбгъэхъаштыр ары. Охъ-тэ гъэнэфагъэ тешIэ къэс Iэмэ-псымэу псым хэлъхэм уалтып-лэн фаеу мэхъу.

А уахътэхэм пцэжыеу къы-хэпкыгъэхэр Iальмэккым илхъэу псыIум къыIуунэхэу бэрэ кыхыкIы. Ащ рыклорэм улы-мыплъэмэ, гъэшIэгъонхэр кыюхъуIэнхэ ылэкIышты. Сэри ар къысщышIыгъ: бэрэ Iаль-

БАДЖЭР ПЦЭЖЪЫЯШЭХЭМИ ЯШЭУ КЪЫХЭКIЫ

зи кIын агесымылтыагъоу язгъэш-хыныеба: псыIушъом тыIусыгъ, пцэжыеу узыфаер Мартэ псыхъо кыххэсхынэу амал силагъ. ЕтIани тилэгъу дэсшIы-хъагъэу псыутIэ цыкIу пцэ-жыкхэхэр хэсэуи тилагъ.

Ар зыхъугъэм ильэсипшI-пшыкIутф фэдиз тешIагъэу Мартэ псыхъо (Мартэ мэзи шыI) пцэжыкхышъ чэщым сыкъэтынэу сыкIуагъэу (чэщым нахъ дэгъоу кыххэпхыхэу пцэжыемэ ахэтых — джаер, судақыр, толстолоби-қыр, ахэм анэмыкIхэри) а чIыплэ дэдэу бэджэ шырхэр тапэкIэ къызыщысыубытыгъагъэхэм пэ-мычыжэу сыкышчыуцугъ.

Чэщ дах. Мээгъо окъ-жыкы. ХъанIаркъохэр мэкъакъэх пхъэкIыч тео макъэр гум къа-гъэкIэу. Чэщбыу цыкIухэр пчыкIэм фэдэу кыххэкхуп-скыкIыкх. Мээ псычэт зырыхэ-ми мылтыагъэхэу, амакъэхэр шъа-бэу, къы-кыкыыр къахэлъуыкIызэ зыблырагъэхы. Псышъхъашъори гъунджэ зыригъэшIэу мэшIэты. Уашъом бжъэ пчыгъэм фэдэу зыкызытэкъогъэ жъуагъохэми псынэпкъыр нэфынэнымкIэ IэпыIэгъу зыкъашIы, дунаир къагъэчэфы, къагъэкIэракIэ. Угупшысэщытми, гукъэкIыж-хэм зябгъэштэщытми зи Iэпэ-лэпао къыпфэхъуштытэп. ЕтIани мы чIыплэмэ уакышчыхъугъэу, уикIэлэгъур ашыкIуагъэу, узыIут нэпкъхэм атетыгъэ мээхэм, ахэм ахэтыгъэ мыхэм, къужъае-хэм къыуатыгъэ пкIышъхъэ-мышъхъэхэм гъаблэм ушаухъу-магъэмэ, угу зынэсыштыр гъу-нэнчъэх. Сабынгъо ильэсхэр уанэлэу къырагъэуцох. Уиныб-джэгъухэу а псы нэпкъхэм къыб-дыIутыгъэхэу дунаир зыхъо-жыгъэхэр къыбдэгъушIэхэу къыпщэхэу, ящыIэныгъэ гъэ-хъагъэу шашIыгъэхэм гукIэ уарэчъэ, зэогъафэх.

А гупшысэмэ уакышхэкIышъ, пцэкъэнтфэу, хытыу цыкIухэу лъэмыджым пышIагъэхэу псым хэлъхэр оуплэкIух, къапыхъагъэ цыIэмэ Iальмэккым еогъэкIу,

мэккым семыплтыгъэу зысыуп-лэкIу, пцэжыеу илыгъэм бэу шыкIагъэу къычIэкIы-штыгъэ. ЗэрэхъурэмкIэ, зыгорэм хымыхэу ащ хэкIырэп. Зэ Iальмэккыер зыдэщылъым Iусхынышъ рыклорэм нахъ сишъыпкъэу сылтыплъэнэу сыгу къэзгъэкIыгъэ. Сыздэщыс чIыплэми сыIуыкIыгъэ ыкIи Iальмэккым сылтыплъэу езгъэ-жыагъ. Бэрэ сыщымысыгъэу, ыкIэ плтыжъ усасэу баджэр нэп-къым къыдэпкIи, чIыплэу пцэ-жыкхэхэр зыдэщылъым ужьым фэдэу къыIупкIагъэ. «Сыд шыIуа мы къыIупкIагъэм ышIэщтыр?» ТэкIурэ зиплты-хъагъ, Iальмэккым илтымэ япэ-мы фэдэу зишIыгъ, ытхъакIумэ папцIэхэр къыгъаIэхэи зиплты-хъагъ. Зи земылтыгъум, ыльэб-жъэнэ кIыхъэхэр къыздыригъа-Iэзэ ыпэ кIыхъэ шIуцIашъо Iальмэккым ришээнэу пыхъагъ. Ау ащкIэ зи фэмыгъэхэу зэхум, зэрэIальмэккыу Iуилъэшъунэу ежыагъ. Мыщ дэжым сэри тIэкIу сыкъэмыгуIэн слъэкIыгъэп. ЗыгорэкIэ зэкIэ Iуихэу пцэжыеу кыххэсхыгъэм сыхыгъэкIыжы-мэ, «шышъхъэр зыблэкIыкIэ шыкIэм улымыIэбэжъ» зы-фалорэм фэдэу сыкъызырэнэ-штыр сыгу кыхыи, макъэ зысэгъэIум, Iальмэккыер къы-чIидзи Iухъушъутыжыкхы.

ЗизекIуакIэ слъэгъугъэ бэ-джэжыем къысэшэныр ащ зэрэщымыгъэуцштыр сшIи, сэри ежъ сешэнэу сыгу кыхыагъ. Бэджэжыер зэрэщырыр пшIэ-нэу шытыгъ, сыда пIомэ шынэ зыфалорэр ышIэщтыгъэп. А чIыплэм Iупфыгъэми, къыгъэзэ-жыгъыи пцэжыеу кыххэсхыгъэ-мэ къашэщтыгъэ.

Ащ нахыбэрэ бэджэжыем ибзэджагъэ фэбгъэгъу зэрэмы-хъуштыр къызызгурэлэм, къызэ-рэсыубытыштым сегупшысагъ. Ащ икъэуубытынIэ хэкIыплэу силагъэр багъэп. Сеомэ рысыу-кIынуу зи сIыгъэп. Сырыхэпы-джэнэуи зи сIэкIэлъыгъэп, сылтыжэбэкIэ сыкIэхъанэу шы-

тыгъэп. Пцэжыеу урешэнэу сIыгъхэм бгъэфедэ хъунэу, ишIуагъэ къэкIон ылэкIынкхэу ахэтыгъэр хыхыхэу (хытыу цыкIухэу) псым хаслхъэхэрэр арыгъэх. Ахэр зыгорэуштыгъэ ошIэ-дэмышIэу тесыубомэ, ащ хэмыкIышъуэу къэсыубы-тышты. А шыкIэр згъэфедэнэу ыуж сыхъагъ шъхъае, ащ са-къыныгъэшхо ищыкIагъ, псын-кIэу Iэмэ-псымэхэу згъэфедэхэ-рэр зезгъэкIонхэ фае. Ахэр зэкIэ зэтэзгъэфэнэу мыхъузэ, зауэрэ кIэсшIыкIыжыкхыгъэх, баджэри чIыплэм къыIохъажыкхыфэ бэрэ сежэу, хыр здзымэ тесымы-гъафэу зауэрэ кыххэкIыгъ. Ау «емызэщырэм иIоф кIэкIы» адыгэмэ зыфалорэм фэд: зэкIэ зэтэзгъафи баджэу къысашэзэ, пцэжыеу кыххэсхыхэрэр «сшIозытыгъуштыгъэр» къэсыу-бытыгъ. Ары шъхъае «тыгъуа-кIор» къэоубытыкIэ икIуэрэп: ар бгъэлэсэн фае, унэм кынэб-гъэсыными, цыфмэ ябгъэлъэ-гъуными, яплотэнми, ежъ къэу-убытыгъэр бгъэлэсэнми шыкIэ гъэнэфагъэ ящыкIагъ. АщкIэ ишIуагъэ къысэкIыгъэ ыпэкIэ, ильэсипшI фэдизкIэ узэкIэ-Iэбэжымэ, бэджэ шырхэр къэсы-убытыкхы аныбжъ екъуфэ зэрэсIыгъыгъэхэм. Ахэм зэкIэм сягушпысфэ бэджэ цыкIур мэгуэмкIы, зешхыжыкхы, сфэгъэласэрэп. Загъори къысэ-цакъэ, ылабжэжэхэр къысхе-гъэзыхъэх, сепунтхъэ.

«Уахътэм зэкIэ зэрегъафэ» зыфалорэр шъыпкъэ. Бэджэ цыкIур тадэжъ къэтхыжыкхыгъ, тIэкIу нахъ дгъэлэсагъэ, тигъу-нэгъухэу къыдэхъагъэхэми алъэ-гъугъ, къэсыубытынэу зэрэ-хъугъэри кIэзыгъэ имыIэу ясIотагъ. КъырихыылIэгъагъэхэр къызкIэупчIэнхэу агу къэкIы-гъэри макIэп: тыда къызыщыубы-тыгъэр? Сыдэуштыр ар зинагъэм зыкъыуигъэубытыгъа? Пцэжыеу ба пшIуитыгъугъэр? А пшIуи-хыгъэхэр ежъ ышхыгъэхэ? Сыда джы мы къэпхыгъэм епшIэ-штыр? Къэбгъанэмэ, тыдэ шыпылгыштыт? КIэлэщыкIоу къырихыылIагъэмэ ясты ашIои-гъоу къыкIэлъэлъугъэх, кIэлъы-рыкIыжыкхынхэ амылэкIэу фэ-сакъыхэзэ Iэ щызыфагъэхэри къахэкIыгъэх.

А псэушъхъэ цыкIум ихыи-шъэ бэрэ къалотэжыкхы екъу. ЗэкIэ къырихыылIагъэхэр зэрэфышты-тыгъэм къыгъэлъагъорэр цыфмэ псэушъхъэ Iэлыхэу джырэ ша-гум рагъэсэнэу мыхъугъэхэр — баджэхэр, мээ чэтыухэр язе-кIуакIэкIэ хъункIакохэми, цыфхэм нахыбэрэмкIэ «къа-тыгъохэми» шIу зэралъэгъухэ-рэр, алъэкIымэ шагум къызырэ-дагъэнэщтыр ары. Арэу шытми, лэуучцIхэу, псэушъхъэ Iэлхэу унэм, шагум рагъасэхэ ашIоигъоу къаубытыхэрэр амал яIэ зы-хъукIэ мэзым, шъофым екIу-жыкхы сыд фэдэу уафыштыты-гъэми, бэрэ шагум шыпIыгы-гъэхэми. Ащ кыххэкIэу бэджэ цыкIу «тыгъуакIоу» къысашэ-штыгъэу къэсыубытыгъэр стIупшыжынкхэу унашъо сшIы-гъэ.

ЗысэтIупшыжыкхым зыкIи дэмыкIокIэу чъэзэ мэзым хэ-лэбэджыкхы: зыкIи талъэныкъо зыкынгъэзэжыкхыгъэу слъэгъугъэп, ищыIагъэу зэсагъэм хъахъажыгъ. Ащ къыгъэлъэгъуагъ шъхъафит-ныгъэр, ежъ зэсэгъэ шылаклэр псэушъхъэхэми зэрякIасэр, зы-горэм о уешэмэ, къыошэжынкхэу шыIэр зэрэмымаклэр, ахэм ре-нэу уафэсакъын зэрэфаер.

БЛЭГЪОЖЪ *Зулъарин.*
Профессор.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ЮфхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилгэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыхъуытхэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иагъэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын ЮфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэпхы-
ныгъэхэмкIэ амалхэмкIэ
и Министрствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэоры-
шIанI, зэраушыхъа-
тыгъэ номеры
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутирэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
5675
Индексхэр
52161
52162
Зак. 4026

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Искусствэмрэ щыIэныгъэмрэ

Хэта Путиныр?

**Адыгэ Республикэм
культурэмкIэ и Министер-
ствэ, гъэзетэу «Московский
комсомолец на Кубани»
зыфилорэр, АР-м куль-
турэмкIэ и Министрствэ
исурэткъэгъэлъэгъуапIэ
зэгъусэхэу «Неформальный
Путин» ылоу къэгъэлъэгъон-
хэр Мыекъуапэ непэ къы-
щызэIуахы.**

Урысыем ишъолгырхэм якоррес-
пондентхэу сурэтхэр тезыхырэмэ
яЮфшIагъэ тикIалэ къыщагъэлъэ-
гъошт. Владимир Путиным тырахыгъэ
сурэт 60 Мыекъуапэ щытлэгъушт.
Кинофильмэхэр В. Путиным фэгъэ-
хыгъэу тырахы, тхылъхэр къыхау-
тых, ащ ехыллэгъэ къэбархэр къа-
Iуатэх. Хэта Путиныр?

А упчIэр бэмэ къаты. Джэуапыр
къэзытыжыщтхэм ащыщ сурэтхэм
якъэгъэлъэгъонэу Мыекъуапэ щыко-
штыр. Урысыем и Премьер-минист-
рэу Владимир Путиныр дунаим зэр-
ещашIэрэр, Адыгеим къызэрэкIо-
гъагъэр, нэмыкI къэбархэри къэгъэ-
лэгъоным искусствэр зикIасэмэ щы-
зэхыхыщтых, сурэтхэм уасэ афа-
шынуэу амал яIэшт. Шъукъеблагъэх
сурэткъэгъэлъэгъуапIэм.

**«СамбэмкIэ бэнэкло
ныбжыкI-2009»-рэ
зыфилорэ зэнэкъокъу-
хэу Москва щыкIуа-
гъэмэ къалэмэ якоман-
дэ 27-рэ ахэлъжагъ.
Адыгэ Республикэм
испортсменхэр зыхэт
купым ятIонэрэ чы-
плэр къызэрэдихыгъэр
гъэхъагъэкIэ фэтэ-
лэгъу.**

Новокузнецк, Керчь, Ростов-
на-Дону, Сыхъум, Мыекъуапэ,
Москва, нэмыкIхэми ябэнэкло-
хэм яIэпэлэсэныгъэ алырэгъум
къыщагъэлъэгъуагъ. Адыгэ Рес-
публикэм икомандэу «Чер-
кесиём» ыцIэкIэ бэнагъэхэр:
Къуижъ Бислъан, ГъонэжыкIо
Мэдин, Тхьаркъохъо Аслъан,
МэщIэкIо Бэйслъан, Джымы-
къо Батыр, Былмыхъэ Абрек,
Таус Асфар, Тыгъужъ Юсыф,
Харцхаев Эрдем, Хъакурынэ
Аскэр, Нажэ Руслъан, Айтэ-
чыкIо Султан.

Зэнэкъокъухэм судьяу ахэлъ-
жагъ Урысые Федерацием иза-
служеннэ тренерэу Хъэпэ Ас-
хъад.

Адыгэ Республикэм икыгъэ
купыр Ростов-на-Дону икоман-
дэ пчъагъэр 11:1-у текIуагъ. Къа-
лэу Выксо ибэнэклохэм 9:3-у,

Ейскэ кыкIыгъэ-
хэм 10:2-у, Та-
ганрог шыщхэм
11:1-у, Балашовэ

ибэнэклохэм 9:3-у къашIуихы,
тикомандэ Елец ибэнэклохэм
финалныкIоу ащыIуагъ.
Пчъагъэр 6:6-у зэнэкъокъур за-
ухым, Адыгеим спортсменхэр
нахъ чанэу, гъэшIэгъонэу бэна-
гъэхэу судьяхэм алыты, текIо-
ныгъэр къыфагъэшъошагъ.

Апэрэ чыплэм икыдэхын фэ-
гъэхыгъэ зэIуагъум Адыгеим-
рэ Чэчэнымрэ ябэнэклохэр щы-
зэнэкъокъутгъэх. СССР-м иза-
служеннэ тренерэу, АР-м сам-
бэмкIэ ифедерацие итхъаматэу
Хъэпэ Арамбый къызэрэти-
Iуагъэу, тиспортсменхэр пшъы-
гъагъэхэп, ау жьы акIэтэу бэна-
гъэхэп, якъулайныгъэ икъоу
агъэфедагъэп. Финалым зынэ-
сыхэм агукIэ загъэрэхъатыгъащ.

Чэчэным икомандэ Адыгеим
ибэнэклохэм къатекIуи, апэрэ
чыплэр ыхыгъ. Тиреспубликэ
испортсменхэр ятIонэрэ хьу-
гъэх. Елец икомандэу «Локома-
тивмр» «Металл» зыфилоу Са-
марэ кыкIыгъэмрэ ящэнэрэ чы-
плэхэр афагъэшъошагъэх.

Адыгэ Республикэм икоман-
дэу «Черкесиём» щыпху тхылъ-
хэр, медальхэр, журналэу «Са-
мозащита без оружия» зыфило-
рэр илъэс реным къызэрэфэкло-

щтыр къэзыушыхъатырэ тхы-
лыр, нэмыкIхэри къыратыгъэх.

Тарихыр дэгъоу зэрагъэшIэ-
ным, патриотхэу, лъэпкъ зэхэдз
амышIэу ныбжыкIэхэр плугъэн-
хэм, нэмыкIхэми зэнэкъокъу-
хэр зыщыклогъэ мафэхэм ащы-
тегушылагъэх. Спорт зэIуагъу-
хэм командэхэр нэIуасэ ащызэ-
фэхьугъэх, самбэр Олимпиадэ
джэгунхэм ахагъэхъаным дунаим
зэрэщыпылгъэхэр къалотатгъ.

— Тиспортсменхэр гъогу те-
хъанхэм, зэнэкъокъухэм ахэ-
лэжьэнхэм афэшI IэпыIэгъу
къафэхьугъэхэм тафэраз, — ело
СССР-м изаслуженнэ тренерэу
Хъэпэ Арамбый. — Александр
Колесниковым, ЯкIэкIо Виктор,
ЛыIэпэ Ибрахым, ДжармэкIо
Хъызыр, Адумыжъ Руслъан,
Къуижъ Адам, КъуекIо Аслъан-
бый гъэзетымкIэ тхъашъуегъэ-
псэу ятIожьы тшIоигъу.

Адыгеим испортсменхэу
Москва щыбэнагъэхэр агъасэх
тренерхэу Дзыбэ Хъамзэт, Хъэ-
пэ Асхъад, КъуекIо Руслъан,
Хъабый Байзэт, Хъабэхъу Адам,
Хъот Юныс, Дэгужьые Мыхъа-
мод. Щытхэу кытфахыгъэм
хагъэхъонэу титренерхэмрэ
спортсменхэмрэ афэтэлэ.

Футбол. ЯтIонэрэ купыр

Илъэс ешIэгъур аухыгъ

**«Кавказтрансгаз» Рыздвяный — «Зэкъошныгъ» Мые-
къуапэ — 0:0.
Шэклогъум и 8-м Рыздвянэм щызэдешIагъэх.
Зезыщагъэр: В. Мирошниченко — Ростов-на-Дону.**

ЕшIэгъур заухым телефонкIэ
«Зэкъошныгъэм» итренер шъхъа-
Iэу Ешыгоо Сэфэрбий къызэрэти-
IуагъэмкIэ, тифутболистхэр текIо-
ныгъэм фэбэнагъэх. Михаил Сур-
шковым, Къулэ Руслъан, Сергей
Долматовым «Кавказтрансгазым»
икъэлапчъэ Iэгуаор дадзэнэу амал-
хэр яIагъэх. Судьяу В. Мирошни-
ченкэм я 57-рэ такыкIыым тифут-

болистэу Марат Магкеевым та-
мыгъэ плъыжыыр къыригъэлъэ-
гъуи, ешIапIэм къыригъэкIыгъ.
ЗэIуагъэу зыщаухыным ятIо-
нэрэу Михаил Суршковым къы-
фигъэпыты, ари ешIапIэм къы-
ригъэкIыгъ. «Зэкъошныгъэм» зы
очко къызэрехыгъэм ишIуагъэкIэ
СКА-р ыпэ ишъыгъэп.

Купым хэтхэр зэрешIагъэхэр:

«Ставрополь» — «Астрахань»
— 0:1, «Энергия» — «Даг-
дизель» — 3:2, «Ротор» —
«Автодор» — 0:3, «Жемчужина»
— «Батайск» — 3:0, «Мэ-
щыкIу» — «Таганрог» — 2:0,
«Торпедо» — «Волгоград» —
1:2, СКА — «Краснодар-2000» —
3:3.

Зэтэгъапшэх

ЯтIонэрэ купым хэт командэмэ
2009-рэ илъэс ешIэгъур аухыгъ.
Чыплэу зыхъытхэмрэ очко пчъа-
гъэу ялэмрэ зэтэгъапшэх:

1. «Жемчужина» — 89

2. «Ставрополь» — 71
3. «Волгоград» — 70
4. «Торпедо» — 63
5. «Автодор» — 57
6. «МэщыкIу» — 53
7. «Энергия» — 48
8. «Батайск» — 45
9. «Краснодар-2000» — 45
10. «Астрахань» — 43
11. «Зэкъошныгъ» — 42
12. СКА — 42
13. «Ставрополье-2009» — 41
14. «Дагдизель» — 38
15. «Кавказтрансгаз» — 33
16. «Ангушт» — 31
17. «Ротор» — 21
18. «Таганрог» — 18.

Илъэс ешIэгъур зэрэкIуагъэм
фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр тигъэзет
къыхиутыгът.

АР-м изэнэкъокъу

«Кошхъаблэм» медальхэр ратыжыгъэх

**Зэфэхысыжъэу Адыгэ
Республикэм футболымкIэ
ифедерацие изэIуагъэ щы-
шыгъэм тегъэгъушхо.
Илъэс ешIэгъум Адыгеим
икомандэхэр зэрэхэлъ-
жагъэхэр, спорт псэуа-
лэхэм япчъагъэ зэрэха-
гъахэрэр, наркоманием
футболыр зэрэпэшIуекло-
рэр, нэмыкI юфыгъохэри
зэхыхэм къыщалэгъыгъэх.**

Адыгэ Республикэм футболым-
кIэ ифедерацие итхъаматэу Мыгу
Рэщыдэ, Парламентым идепутатэу
Къулэ Аскэрбий, Кошхъаблэ рай-
оным иадминистрацие ипащэу
Тхьаркъохъо Налбий, АР-м физ-
культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и
Комитет итхъаматэу ХъасанэкIо
Мурат, нэмыкIхэри зэIуагъэм къы-
щыгушылагъэх. АР-м футболым-
кIэ изэнэкъокъу апэрэ чыплэр
къыщыдзыхыгъэ «Кошхъаблэм»
фэгъушIуагъэх, щытху тхылъхэр,
медальхэр, шIухъафтынхэр коман-
дэм ратыжыгъэх.

**Адыгэ Республикэм 2009-рэ илъэсым
ичемпионэу «Кошхъаблэр».**

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.